ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй ...ховно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 101 (6291)
МАЙН 25
ПЯТНИЦА
1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

...жахые парторганизацинуудай ...үгһөө зүбөөр хүтэлбэрилхэ

...льшевистскэ партиин хүтэлбэ... советскэ арад СССР-эй ара... ажахые һэргээн бодхоохо ба ...ехэ дайнай хойто тээхи та...лэй түсэбые амжалтатайгаар ...эһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн ... Мүнөө советскэ арад пар... хүтэлбэри доро коммунизмын ...ые түргэдхэхын түлөө тэмсэн, ...н ба культурна байгуулал...асари ехэ зорилгонуудые ам...татайгаар шиидхэжэ байна.

...ммунистическэ байгуулалтын ...хэ зорилгонуудые манай оро... шиидхэжэ байһан мүнөөнэй байдалда парти хадаа өөрын... бүхы организацинуудта дээшэ...гдэһэн эрилтэ табина. Совет... арадай урдахи эдэ зорилгонуу... амжалтатайгаар шиидхэхын ...а партийна организацинууд ...йно-эмхидхэлэй ба партийно...тическэ хүдэлмэриие бүхы ...ээгээр һайжаруулха, олониитэ ...шадтай холбоо барисаагаа ...ргэлжэ үргэдхэхэ ба бэхи...хэ, ажахын бүхы һалбари...ые хүтэлбэрилгынгөө методые ...аруулха зэргэтэй.

...ртийна организациин ажал...ага хадаа ажахын ба культур... байгуулалгын түсэбүүдые ам...татайгаар дүүргэлгые хангал... шэглүүлэгдэдэг байна бшуу. ...ийна организаци бүхэнэй хү...эриин амжалта хадаа ажахы ...ультурые саашадань хүгжөөн ...үүлхэ талаар тэрэнэй туйла... бодото үрэ дүнгөөр сэгнэгдэдэг ... Тиимэһээ партийна органи... хадаа колхозойнгоо, айма...аа ажахын бүхы һалбаринуу... ба культурын хүгжэлтэтэй ...сотой асуудалнуудые шиидхэ...һотой. Зүгөөр, ажахын зорил...удые шиидхэхэ талаар пар... организацинууд захиргаанай ...ажахын органуудта орходоо ...н тусхай арга методтэй юм. ...ийна организацинууд ажахын ... һалбаринуудые советскэ ба ...хын органуудаар дамжуулан ...бэрилдэг. Тиихын тулада эдэ ...уудай ажал-ябуулгые хинан ...аха ба залан ударидаха зэргэ... «Ажахын амжалтанууд, тэрэ... бата бэхи байлга ба үргэлжэл... партийно-эмхидхэлэй ба партий... политическэ хүдэлмэриин ам...ануудһаа бүримүһэн дулдыда... гэжэ нүхэр Сталинай зааһан ...эргэн заабариие партийна ...изацинууд хүтэлбэри болгохо ...й.

...льшевистскэ хүтэлбэриин ша...ри юуб гэхэдэ, политическэ ба ...ын хүдэлмэринүүдые шада... зүбөөр зохилдуулан эрхилхэ ...ал болоно. Энэ шадабариие ...ийна эхин организацинууд, ...ийна комитедүүд шудалха зэр...й.

...жахын хүтэлбэрилэгшэдэй ...лтые хинаха эрхэ колхозуу... партийна эхин организаци...та ВКП(б)-гэй Уставаар үгтэ... байһаниинь мэдээжэ. Колхозно ...ийна организацинууд хадаа энэ ... хэрэглэн, артельнүүдэй үй...эриин ажал-ябуулгые гүнзэгы... мэдэхэ, артельнэ ажахын хүг...ые ниитынгээ баялигые хэлбэ...гүйгөөр ургуулха замаар за... ударидаха байна. Зүгөөр энэ ...ээ хэрэглэдэггүй партийна ор...ацинууд үшөө бии байна.

...мэ байдал Кабанскын айма... Чкаловай нэрэмжэтэ кол...й партийна организацида ...дэнэ. Эндэ партийна ор...зациин үүргэ ба колхозой ...этэ нүлөөлэлгэнь һула ...а. Партийна организаци хадаа ...ын малажалай үбэлжэлгые эм...элгэдэ үзэгдэһэн ехэнүүд дутуунуудые усадхаха хэмжээ абаагүй. Тиигэжэ колхоздо тохёолдоһон ехэ гарза гайе уридшалан зайсуулжа шадаагүй байшоо. Мүн партийна организаци хадаа хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябасые хинадаггүй байһан ба мүн тарилгын хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ тухай анхарал оролдолго гаргадаггүй байна. Тэрэнэй эсэстэ Чкаловай нэрэмжэтэ колхоз тарилгые болошогүйгөөр унжагайруулжа, агротехническэ эрхим болзорнуудые үнгэргэжэ байна.

Ажахые хүтэлбэрилгын буруу метод хэрэглэхэ ушар ВКП(б)-гэй Кударын айкомой хүдэлмэридэ үзэгдэнэ. Айком хадаа ямаршье асуудалаар һаань колхозуудта олон тоото түлөөлэгшэдые эльгээдэг заншалтай. Тэдэнь колхоздо ерэхэдээ партийна эхин организацинуудые алгасан гарадаг байха юм. Энэ айком түлөөлэгшэдые юундэ олоор гарганаб гэхэдэ, олохон колхозуудайнь партийна эхин организацинууд артельнүүдэйнгээ ажал хэрэгүүдтэ һулаар нүлөөлдэг байна бшуу. Партиин айком эмхидхэлэй талаар һула партийна организацинуудые бэхижүүлхэ ба колхозуудта тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгые хэзээнһээ һайнаар эрхилдэг болохо юм гэжэ асуугдаха байна.

Ажахые хүтэлбэрилхэдөө ВКП(б)-гэй Кударын айкомой буруу метод хэрэглэдэг, мүн колхозуудай партийна эхин организацинуудые бэхижүүлхэ тухай оролдоггүй байһыень үшөө март һарада болоһон партийна конференци дээрэ олон делегадууд шүүмжэлһэн байгаа. Теэд партиин айком эдэ шүүмжэлэлһээ зохихо тобшолол мүнөө хүрэтэр хээгүй ба хүтэлбэриингөө методые ехэ удаанаар һайжаруулжа байна.

Советскэ ба ажахын органуудай харюусалгые дээшэлүүлхын орондо, партиин зарим айкомууд ажахын асуудалнуудые шиидхэхэдээ, тэдэниие бэеэрээ һолихо буруу методүүдээ мүнөө хүрэтэр орхёогүй байһаар. Иимэ дутуунууд ВКП(б)-гэй Зэдын айкомой хүдэлмэридэ үзэгдэнэ. ВКП(б)-гэй Зэдын айком хадаа советскэ ба ажахын органуудай амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха ажахын олон жэжэхэн асуудалнуудые бэе дээрээ даажа абана. Тиигэжэ партиин айком хадаа ажахын органуудай харюусалгые доошолуулдаг ба ажахын жэжэ зүйлнүүдые эрхилдэг захиргаанай орган шэнги болошодог байна.

Ажахые партийна организацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилгын методүүдые партиин табиһан шэнэ зорилгонуудта зохилдуулан һайжаруулха шухала.

Политикые ажахыһаа таһалжа болохогүй гэжэ нүхэр Сталин һургана. «Ажабайдалда, практика дээрэ,—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ,— политика ба ажахы таһалдашагүй. Тэдэнэр сугтаа байдаг ба сугтаа бэелүүлэгдэдэг. Манай практическа хүдэлмэридэ ажахые политикаһаа таһалха, политическэ хүдэлмэриие һуларуулжа, ажахын хүдэлмэриие шангадхаха гү, али тад һөөргэ, ажахын хүдэлмэриие һуларуулжа политическэ хүдэлмэриие шангадхаха гэжэ хэн болоноб, тэрэ заатагүй мухардалгада орохо байна».

Партийно-политическэ хүдэлмэриие ажахын хүдэлмэритэй зүбөөр зохилдуулан ябуулга хадаа партиин Центральна Комитедэй табиһан зорилгонуудые партийна организацинуудай амжалтатайгаар шиидхэхэ шухала нүхэсэл болоно.

Москвагай һургуулиинхидай зунай амаралта

...олицын һургуулинуудта һу...алай жэл дүүрэбэ. Московско ...ургуулиинхид өөһэдынгөө зунай ...ралтые һайнаар үнгэргэхэнь. ...ва шадархи үзэсхэлэнтэ га...уудаар пионерскэ 735 лагерь... нээгдэжэ, 350 мянган эдир... амарха байна.

...родтоо үлэһэн һургуулиинхид... амаралта эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ ...рал табигдана. Һургуулинууд ...хибүүдэй районно паркнуудай ...дэ зунай турша соо 300 мян... үхибүүдэй амарха пионерскэ 300 гаран лагерьнууд хүдэлмэрилхэ юм. Столицын район бүхэнэй ахалагша классайхидта зорюулан, тусхай клубууд байгуулагдаха.

Олон мянган һургуулиинхид өөһэдынгөө зунай амаралтые түрэл хизаарнуудаараа походто ба аянда ябажа үнгэргэхэ юм. Москва шадар туристска 22 база нээгдэхэ. Ахалагша классайхид коммунизмын агууехэ барилгануудые үзэхэеэ холын экскурсида ошохо байна.

(ТАСС).

РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые 1951 оной 1-дэхи квартал соо дүүргэлгын дүнгүүд тухай

РСФСР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИИН МЭДЭЭСЭЛ

1951 оной 1-дэхи квартал соо РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностиин, хүдөө ажахын хүгжэлтэ, эд товарай эрьесэ иимэ тоо мэдээнүүдээр тодорхойлогдоно гэбэл:

I.

РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностиин **валова продукци** үйлэдбэрилэн гаргалгын квартальна түсэб 100,1 процент дүүргэгдээ. Промышленностиин валова продукци үйлэдбэрилэн гаргалгын түсэб РСФСР-эй зарим министерствонүүдээр ба ведомствонүүдээр иигэжэ дүүргэгдээ гэбэл:

	1951 оной 1-дэхи кварталда квартальна түсэбые дүүргэлгын процент
РСФСР-эй нютагай промышленностиин Министерство	103
РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерство	101
РСФСР-эй ой модоной промышленностиин Министерство	85
РСФСР-эй нютагай түлишын промышленностиин Министерство	103
РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин Министерство	101
РСФСР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерство	97
РСФСР-эй мяханай ба һүнэй промышленностиин Министерство	99
РСФСР-эй загаһанай промышленностиин Министерство	81
РСФСР-эй автомобильна транспортын Министерствын промышленна предприятинууд	101
РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи издательствонуудай, полиграфическа промышленностиин ба номой худалдаа наймаанай хэрэгүүдые эрхилхэ Управлениин промышленна предприятинууд	108
РСФСР-эй элүүрые хамгаалгын Министерствын промышленна предприятинууд	101
РСФСР-эй олзоборилгын кооперациин Совет	103
РСФСР-эй ой модоной олзоборилгын кооперациин Совет	100,2
Всекоопинсоюз	105

1951 оной нэгэдэхи квартал соо РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностиин валова продукци 1950 оной нэгэдэхи кварталтай сасуулхада 15 процентээр ургаба.

II.

Энэ жэлдэ РСФСР-эй колхозууд ба совхозуудта **хабарай тарилга** үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо бүри богони болзор соо хэгдэжэ байна. 1951 оной майн 10 хүрэтэр хабарай культуранууд 1950 оной энэ болзорто орходоо 15 процент ехээр таригдаба.

1951 оной майн 10 хүрэтэр РСФСР-эй колхозууд, лесхозууд, хамгаалгын модо тариха станцинууд ба совхозууд 513 мянган гектар талмай дээрэ гү, али 1950 оной майн 10-да байһанһаа 44 мянган гектар үлүү газар дээрэ хамгаалгын модо һуулгаһан ба тариһан байна.

III.

Советскэ Правительствын ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй шиидхэбэреэр, 1951 оной мартын 1-һээ эхилээд гүрэнэй розничо сэнгүүдые шэнээр, тоогооро дүрбэдэхэсэ химдаруулһанай үндэһэ һуури дээрэ, ниитын хэрэглэлэй эдеэ хоолой ба промышленна товарнуудые хүн зондо худалдалга гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанда нилээд ехэ болоо.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай талаар, сасуулхагдамал сэнгүүдээр, 1950 оной нэгэдэхи кварталда байһанһаа 22 процент ехэ эд товарнууд хүн зондо худалдагдаа.

РСФСР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИ.

Хабарай тарилга

Улаан тугта бригада

Мухаршэбэрэй аймагай томодхогдоһон «Коммунизм» колхозой үргэн полинууд дээрэ Гашейн МТС-эй № 3 тракторна бригада (бригадирынь нүхэр В. Н. Шишмарев) амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Механизаторнуудай республиканска мүрысөөндэ оролсоһон тус бригадын трактористнууд часай графигаар хүдэлмэрилэн, үдэрэйнгөө нормонуудые саг үргэлжэ дүүргэдэг ба үлүүлэн дүүргэдэг байха юм. Трактористнууд А. Бельский, С. Ефимов, И. Гусляков, И. Оленников ба залуу трактористка М. Гуслякова гэгшэд халаанайнгаа даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг ба зарим үдэрнүүдтэ рекордно показательнуудые туйладаг байна. Жэшээнь, тракторист нүхэр Бельский, «АТЗ—97» трактораар тарилга хэхэдээ 35 гектарай орондо майн 11-дэ халаан соогоо 67 га, майн 17-до 55 га таряа. Тэрээнтэй нэгэ тракторта хүдэлмэрилдэг тракторист нүхэр Ефимов һүниин халаанда культиваци хэхэдээ нормоёо 120—125 процент дүүргэдэг байна. Ажалай үндэр бүтээсэ туйлахынгаа хажуугаар тэдэнэр нилээд ехэ хэмжээнэй горючи ба түрхихэ материал арбилна. Тиихэдэ коммунист Игнат Гусляков «ЧТЗ—36» трактораар пар хахалалга дээрэ хүдэлмэрилхэдөө халаан соо 9,8 га хахалха нормотой аад, хододоо 10,5—11 га хахалдаг. Майн 18-най үдэр нүхэр Гусляков 12,5 га газар хахалаа.

Тиихэдэ прицепщигүүд Е. Оленниковэй, Ф. Федоровагай, П. Коденёвой, К. Гусляковой, мүн сеяльщигүүд М. Леоновой, М. Красинскиин ба В. Гусляковой оролдосотой һайн хүдэлмэриие тэмдэглэхэ шухала. Тэдэнэр сеялкэнүүд, плугууд болон прицепной бусад машинануудай хойноһоо техническэ харууһалга һайнаар хэжэ, трактористнуудай ажалайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэнь нилээд туһална. Тэрэшэлэн горючи ба түрхихэ материал зөөлгэ муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй.

Эмхитэй һайн хүдэлмэриинь түлөө, ажалайнгаа нормонуудые саг үргэлжэ дүүргэжэ, социалистическэ мүрысөөндэ МТС дотороо түрүүлжэ ябаһанайнь түлөө Гашейн МТС-эй дирекци тус бригадада дамжуулгын Улаан туг барюулаа.

Гэхэтэй хамта, «Коммунизм» колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Ревенский) хадаа нүхэр Шишмарёвой хэдэн дахин эрилтэтэйгээр хандаһан болобошье, бригадын трактористнууд, сеяльщигүүд болон прицепщигүүдтэ культурно-ажабайдалай һайн услови байгуулхын түлөө оролдодоногүй. Тэрээнһээ байтагай тус правлени заримдаа үрһэ хүрэнгэ саг болзор соонь полидо абаашаха хүдэлмэри хангадаггүй.

МТС-эй дирекци ба колхозой правлени механизаторнуудта культурно-ажабайдалай ба хүдэлмэриин һайн услови байгуулжа, тарилгын түсэбые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ ябадал хангаха бэзэ гэжэ найдагдана.

И. Балуров.

Зэдын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ томодхогдоһон колходо ороoһото культурануудые тарижа ябаһан № 3 агрегадай тракторист Д. Дондуков трактортаа хоёр сеялкэнүүдые шагтагалаад, халаан соогоо 31 га тарихын орондо 50 гектар хүрэтэр тарина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторист Д. Дондуковой агрегат хэрэһэлэн тарижа ябана.

М. Миневэй фото.

Гүнзэгы гээгдэлдэ оронхой

Эртын ороoһото культурануудые тариха агротехническэ эрхим болзорнууд үнгэрөө. Гэбэшье Цагаан-Усанай МТС-эй харьяата олонхи колхозууд тарилгын хүдэлмэринүүдые ехээр удааруулжа байна. Жэшээнь, Сталинай, Фрунзын, Дзержинскиин нэрэмжэтэ ба «Коммунизм» колхозууд ороoһото культурануудай тарилгые мүнөө хүрэтэр дүүргээдүй. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, станциин дирекци тракторна бригадануудаа мүртэйгөөр хүтэлбэрилжэ шадаагүй.

Тарилгын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд, зарим тракторна бригадануудай машинанууд ходолоо эблэржэ, удаан саг зогсоогдодог байгаа. Жэшээнь, Фрунзын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг № 1 бригадын тракторнууд ехэнхидээ миин байдаг һэн. Ябажа байһан тракторнуудыншье бүрин хүсөөрөө ашаглагданагүй. Тиихэдэ станциин директор нүхэр Занданов, тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Гомбоев механизаторнуудта ажабайдалай зохихо услови байгуулаагүй. Трактористнууд байрагүй дээрэһээ үдэр бүри 7 километр газарта гэртээ ошожо хоноод, үглөөгүүр 11—12 часта хүдэлмэридөө гарадаг байна.

Мүн Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг № 3 тракторна бригада иимэ байдалтай. Майн түрүүшын декада соо энэ бригадын 3 тракторнууд удаан саг зогсоһон байна. Энэ колхозой полевой хүдэлмэриин ехэнхи хубиинь тракторна бригадын хүсөөр бүтээгдэхэ юм. Гэбэшье колхозой правлени 13 прицепщигүүдые үгэхэ байһан аад, миил 3-ые үгөө. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Плюснин МТС-тэй баталһан договороо дүүргэхэ гэжэ оролдоногүй.

Нэрлэгдэгшэ бригадануудта участково механик нүхэр Грехов ба участково агроном нүхэр Колбин гэгшэд саг үргэлжэ байбашье, бригадануудай тракторнуудые бүрин хүсөөрнь ашаглахын түлөө ямаршье хэмжээ абанагүй.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг № 7 тракторна бригада баһал муугаар хүдэлмэрилнэ.

Тус станциин дирекци түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгожо шадаагүй. Энээниие № 8 тракторна бригадын жэшээ дээрэ харуулхада болоно. Тус бригада Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа, ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Жэшээнь, трактористнууд Сагадеев, Норбоев ба Банзаракцаев гэгшэд халаанайнгаа нормо 120—130 процент дүүргэнэ. Тиихэдэ энэ бригадын механизаторнууд горючи ба түрхилгын материалнуудые ехээр алмаһан байна. Теэд, тус бригадын амжалтануудай жэшээгээр бусад бригадануудай хүдэлмэри эмхидхэгдэжэ шадагдаагүй.

Горючи ба түрхилгын материалнуудые алмахын түлөө эндэ тэмсэнэгүй. Зарим бригадануудта заправочна зэр зэмсэгүүд үгы дээрэһээ горючи үлүү ехээр галдана. Тарилгын эхилһэнһээ хойшо майн 10 хүрэтэр энэ МТС тонноһоо үлүү керосин, 835 килограмм бензин ба түрхилгын бусад материалнуудые үлүү галдаа. № 7 ба 3 бригаданууд горючи ехээр галдаһан байна. Тарилга хэхэтээ хамта энэ МТС-эй бригаданууд үни хада пар хахалжа эхилхэ аргатай байгаа. Теэд, эндэ нэгэн-хоёр бригаданууд пар хахалжа эхилээ.

Механизаторнуудай дунда политическо-ниитын хүдэлмэри ехэ муугаар табигданхай. Олонхи бригадануудта показателиин доска үгы, тиимэһээ трактористнууд үлэртөө хэһэн хүдэлмэриингөө дүн мэдэнэгүй. Газетэ ба журналнууд хаа-яа абаашагдана, зарим бригадануудта оройлоо абаашагданагүй. Социалистическэ мүрысөө хэншье хүтэлбэрилнэгүй. Тракторнуудаа часай графигта оруулха гэжэ эндэ забдаашьегүй байна. Станциин директор нүхэр Занданов ба ахалагша механик нүхэр Нурьев гэгшэдэй тракторна бригадануудаа имагта юрэнхыгөөр хүтэлбэрилдэг дээрэһээ харьяата колхозуудтань тарилгын хүдэлмэринүүд иимэ ехээр унжагайруулагдажа, агротехническэ эрхим болзорнууд алдагдажа байна.

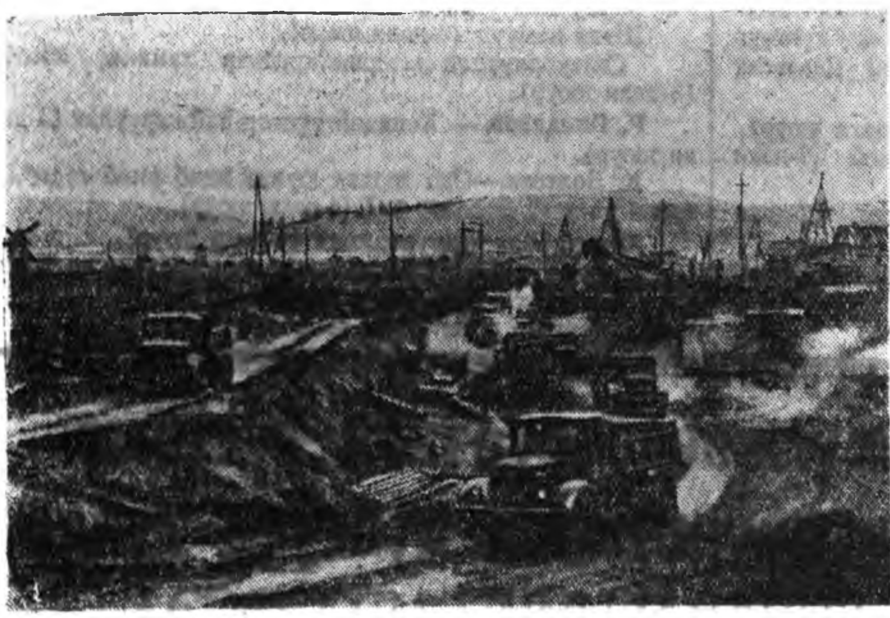
Сем. Зодбоев.

ЭРХИМ ТРАКТОРИСТНУУД

ЯРУУНА. Нүхэр Цыденовэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригада Эгэтын МТС-эй түрүү бригадануудай нэгэн юм. Энэ бригада Ульдиргын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилнэ.

Тус бригадынхид хабарай тарилгын эхилһэнһээ хойшо һайн амжалтануудые туйлажа ябана. Трактористнууд Ширанов, Хахимов, Загуршин гэгшэд «АТЗ» трактораар газар хахалха нормонуудаа үдэр бүри 120 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Хахалалгынь шанар холодоо һайн байдаг. Тэдэнэй стахановска хүдэлмэриин жэшээгээр бэшэ трактористнууд хүдэлмэрилжэ эхилээ.

Б. Доржиев.

Куйбышевгидрострой. Куйбышевска гидроэлектростанцийн барилга дээрэ хүдэлмэриин фронт үдэрһөө үдэртэ үргэдэжэ байна. Электростанцийн баригдаха газарта котловаанине малталаг нухэд Колобаев, Воронович хоёрой хүтэлбэрилдэг экскаваторнуудай бригаданууд ундэр бүтээсэ туйлана. Тэдэнэр 2.5 кубическа метр хэмжээтэй шанагануудтай экскаваторнуудаар сүүдхэ бүри 2—2 мянган кубическа метр газар малтана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гидроэлектростанцийн барилгада зорюулагдаһан котлован малталга. (ТАСС-эй фотохронико).

Советскэ байгуулалта

Сомоной Соведэй сесси

Һаяхан Курумканай аймагай Харамодоной сомоной Соведэй IV сесси болобо. Эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал тус сесси зүбшэн хэлсэбэ. Сессиин хүдэлмэридэ сомоной Соведэй 20 депутадууд, хүдөөгэй 11 эдэбхитэд хабаадаа.

Тус асуудалаар сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Домшоевой элидхэл хэһэнэй һүүлээр, 16 хүн үгэ хэлэжэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгын ёһоор Соведэй хүдэлмэриин дутуу дундануудые элирүүлээ.

Харамодоной сомоной колхозууд малажал хүгжөөхэ түсэб дүүргээгүй, малдаа тэжээлэй база байгуулжа шадаагүй дээрэһээ, үбһөөр дутажа элдэб түрэлэй 250 шахуу толгой мал гарзада ороо. Малай шэнэ байранууд барилганагүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Сомоной Соведэй һулаар хүдэлһэнһөөнь боложо, колхознигуудай дунда ажалта үдэрэйнгөө минимум дүүргээгүй хүнүүд үшөөл бии гэжэ депутадууд Шотхоев, Тубденов гэгшэд тэмдэглээ. Колхознигуудай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Уншалгын байшан, улаан булангууд культурын ёһото гуламта боложо шадаагүй. Колхознигуудай дунда научно-популярна лекцинүүд оройдоо уншагданагүй. Хүдөөгэй лекторскэ группа энээн тушаа бага анхарал табина.

Бурят-монгол үзэг бэшэгтэ арад зонине һургаха хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй. Энээн тушаа сомсовет ба Аргадын һургуули анхаралаа хүсэд табинагүй. Гадна Аргадын һургуулиин олон һурагшад һуралсалаа орхиһон байна. Һургуули түрэлхид хоёрой хоорондохи холбоо барисаан һула байһаар.

Эдэ бүхы дутуу дундануудые усадхажа, хүдэлмэреэ саашадань һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан тогтоол тус сесси баталан абаа.

Мүн 1951 ондо сомонуудай дунда дэлгэрүүлэгдэһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүн үзэмжэдэ табигдаһан байна.

Д. Дондупов.

Депутадуудай шүүмжэлэл

Ажалшадай депутадуудай Хориин аймагай Соведэй ээлжээтэ сесси боложо, арадай гэгээрэлэй хэрэгые эрхилхэ саг үргэлжын комиссиин 1951 ондо хэһэн хүдэлмэри тухай, тэрэнэй түрүүлэгшэ депутат И. Г. Дадуевай элидхэлые зүбшэн хэлсэбэ.

Культурно-гэгээрэлэй саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэриин дутагдалнуудые депутадууд тэмдэглээ. 1951 оной нэгэдэхи кварталда бэелүүлхээр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд хүсэд дүүргэгдээгүй үлэһэн байна. Тус комисси хүдэлмэридөө эдэбхитэдые ба багшанарые олоор хабаадуулжа шадаагүй.

Сомоной Соведүүдэй культурно-гэгээрэлэй саг үргэлжын комиссинуудтай тус комиссиин холбоо багатай байһан тухай депутадууд мүн лэ тэмдэглэһэн байха юм.

Аймсоведэй культурно-гэгээрэлэй саг үргэлжын комисси оперативна бэшээр хүдэлмэрилнэ. Шалгалтын материалнуудые зохихо эмхи зургаануудта саг сагтань хүргэдэггүй дээрэһээ тэдэ материалнуудаар хэмжээнүүд абтадаггүй байха юм.

Аймсоведэй гүйсэдком саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ һулаар туһалдаг, тэдэнэй хүдэлмэриие залан ударидадаггүй гэжэ депутадууд хэлэһэн байна

Сесси хадаа культурно-гэгээрэлэй ба мүн бусад саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол батаалан абаа. Мүн саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй семинар һаяын үдэрнүүдтэ үнгэргэхые аймсоведэй гүйсэдкомдо даалгагдаа.

Б. Намжилон.

Загаһашадай дунда культурна хүдэлмэри һайжаруулха

Профсоюзуудай мэдэлдэ байдаг культурна эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай ВЦСПС-эй V пленумэй тогтоолые дүүргэлтэ болгохо асуудал загаһанай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай областной комитедэй хоёрдохи пленум дээрэ тусгаар зүбшэгдэн хэлсэгдэбэ. Пленум болбол тус тогтоолые дүүргэхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа.

Энэ оной нэгэдэхи кварталда ехэхэн хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Загаһанай предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай дунда 132 лекци ба элидхэл, 641 хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө. 171 кино-сеанс, 38 концерт харуулагдаа, уншагшадай конференци 10 дахин үнгэргэглөө.

Доодо-Ангарай загаһанай комбинадай, загаһа буйлуулдаг Улан-Үдын заводой коллективүүдтэ культурна хүдэлмэри һайнаар табигданхай. Тус предприятинуудай дэргэдэхи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд загаһашадтай нигта холбоотойгоор хүдэлмэрилжэ, тэдэнэрэй абаһан уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь туһаламжа үзүүлдэг байна. Байкалгосрыбтрестын, Рыбакколхозсоюзай хүтэлбэрилэгшэд республиканска лекционно бюротой хамта загаһашадай дунда зунай үедэ лекци болон элидхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай түсэб зохёоһон байха юм.

Июнь һараһаа эхилжэ, хэдэн агитбригаданууд загаһанай заводуудта, комбинадууд ба бригаданuудта гараха байна. Тэдэнэр хадаа 180 гаран лекци ба элидхэлнүүдые уншаха, загаһашадта концертнүүдые харуулха байна. Мүн ханын газетэнүүдые, «лайшалкы хуудаһануудые» гаргалгада туһалха юм.

Мүнөө Байкалгосрыбтрестын, рыбакколхозсоюзай болон профсоюзай обкомой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдһөө лекторскэ группа эмхидхэгдээ. Загаһа барилгын зун-намарай сезондо ямар темээр, хаана, хэды лекцинүүд уншагдаха байһаниинь түсэб соо хараалагдаа.

Н. Тюрнев.

Радиоприёмник тодхогдобо

Дээдэ-Бургалтайн сомоной «Улаан Бургалтай» колхоз (Тори) һаяхан «Родина» гэжэ радиоприёмнигуудые худалдан абаба.

Тэдэ приёмнигуудай нэгэниинь БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Цырендыжиг Золтуева гэгшын даажа байдаг племенной гүүртэлэ тодхогдобо. Мүнөө эндэхи малшад коллективнээр радио шагнажа, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ.

Н .Цыренов.

СССР-эй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВОДЭ

«Японитой баталха эбэй договороор США-гэй проект тушаа СССР-эй Правительствын ажаглалтануудые» США һаа СССР-тэ байгаа Посол г-н А. Кэркдэ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо А. Е. Богомолов энэ оной майн 7-до барюулаа.

Тус документын текстнь эндэ тунхаглагдаба.

„Японитой баталха эбэй договороор США-гэй проект тушаа СССР-эй Правительствын ажаглалтанууд“

Японитой баталха эбэй договорой проектые СССР-эй Правительство энэ оной мартын 29-дэ Америкын Холбоото Штадуудай Правительствоһаа абаһан байна. Энээнтэй дашарамдуулан Советскэ Правительство нимэ ажаглалтануудые хэхэ шухала гэжэ тоолоно.

Японитой хэһэн дайнай дүүрэһэнһээ хойшо табан жэл үлүүтэй саг үнгэрбэшье һаань, Японидо хамаатай асуудалые эб найрамдалай ёһоор гуримшуулга шиидхэгдэлүй байһаар. Энэ ушар халаа эбэй договор баталхаһаа байтагай, элдэбын шалтагуудые дурдан, тэрээндэ бэлэдхэлыеншье хойшолуулдаг США-гэй правительствын хараа бодолой хойшолол болон тохёолдоо. Уласхоорондын хэлсээнүүдээр хараалагдаһантай зохилдуулан, Японитой баталха эбэй договорые бусад правительствонуудтай хамтадаа бэлэдхэхэ тухай Советскэ Правительствын дурадхалһаа США-гэй правительство нэгэнтэбэшэ арсаһан байха юм. Энээнһээ шалтагаалан, Японие гадаадын сэрэгүүдэй эзэмдэн байлга болошогүйгөөр унжагайруулагдаа.

1. Советскэ Правительствын ажаглалтануудынь, түбхын түрүүндэ, Японитой баталха эбэй договорые буруугаар бэлэдхэлгэдэ хамаадаха байна.

Дурсагдагша проект хадаа США-гэй правительствын түлөөлэгшэдэй ба бусад хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо Советскэ Союзай, правительствонуудай түлөөлэгшэдэй хоорондо һаналаа зүбшэлһэнэй һүүлээр найруулагдаа гэжэ, Японитой баталха эбэй договор тушаа американска проектдэ хабсаргагдаһан меморандум соогсо США-гэй правительство мэдүүлнэ. Энэнь буруу байна, яахадааб гэхэдэ, Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэхэ тушаа США-гэй түлөөлэгшэдтэй нэгэн талын хэлсээ хэхые арсаһан мэдүүлгээ Советскэ Правительство бүри энэ оной мартын эхеэр тунхаглаһан юм. Тиихэтэеэ хамта, Японитой баталха эбэй договорые бэлэдхэлгэ ямар-нэгэн правительствын хэрэг бэшэ, тэрэнэй зүгһөө бусад харьяата правительствонуудай һанал бодолые асууха зэргээр хэгдэхэ хэрэг бэшэ, харин уласхоорондын зохихо хэлсээнүүдээр хараалагдаһанай ёһоор, тэдэ бүхы правительствонуудай хамтын хэрэг болохо ушартай байһые Советскэ Правительство үндэһэ болгоһон байгаа. Гэхэ зуура, США-гэй правительство тиимэ эрхые имагта өөртөө олгохо гэжэ оролдон, Японитой баталха эбэй договорые нэгэн талын ёһоор бэлэдхэлгэһээ арсаагүй, энэнь Японитой баталха эбэй договор СССР-тэй, Хитадтай ба Великобританитай хамтадаа, харьяата ондоо гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар бэлэдхэхэ гэһэн өөрынгөө уялгануудые эбдэһэн ябадал болоно.

1945 оной августын 2-ой Потсдамска Хэлсээнэй үндэһөөр, табан гүрэнүүдэй—США-гэй, СССР-эй, Хитадай, Великобританиин ба Франциин Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Совет байгуулагдаһан юм, тиигээд Потсдамска хэлсээн соо нигэжэ сэхэ хэлэгдэнхэй гэбэл: Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Совет, түрүүшын ээлжээндэ, «эб найрамдалай ёһоор шиидхэхэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри» хэхын тулада байгуулагдана, эб найрамдалай договорнуудые зохёоходо байгуулагдаха «Совет хадаа тус зорилгын хамаадаха, тэрэ дайсан байһан гүрэндэ дурадхагдаһан капитуляциин условинуудта гар табигша тэдэ гүрэнүүдые түлөөлхэ гэшүүдһээ бүридүүлэгдэхэ болоно». Энээнтэй зохилдуулан Италитай, Румынитай, Венгритэй, Болгаритай ба Финляндитай эбэй договорнууд бэлэдхэгдэһэн ба баталагдаһан байгаа. Японитой баталха эбэй договор зохёолгын США-да, СССР-тэ, Хитадта ба Великобританида даалгагдааһань тэрэ Потсдамска хэлсээнһээ эшэтэй юм, ушарынь, Японийн капитуляци тухай Актда тэдэнэр гар табиһан байна. Бүри 1947 ондо Советскэ Правительство болбол Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэжэ эхилхын тула Хитадай, США-гэй, СССР-эй ба Великобританиин түлөөлэгшэдэй составтай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй тусхай сесси зарлахые дурадхаа һэн. Японитой хэһэн дайнда өөһэдынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдээр хабаадаһан бүхы гүрэнүүдые Японитой баталха эбэй договор зохёолгын бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ элсүүлхээр тиихэдэ хараалагдаһан байгаа. Гэбэшье, энэ дурадхал, мүн Японитой эбэй договор баталалгые түргэдхэхэ ябадалла зорюулан Советскэ Правительствын хэһэн ондоошье хүсэлэлгэнүүд зохихо результадуудые үгөөгүй, ушарынь, США-гэй правительство халаа Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэхын тула Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Совет зарлалгые, мүн тус договор хаража үзэхэ эб найрамдалай конференци зарлалгые хэрэгсээгээгүй.

Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэлгэһээ Хитадые зайсуулһан ябадал болошогүй гэжэ онсо заахые Советскэ Правительство шухалада тоолоно. Хитад халаа хэдэн олон жэлэй турша соо милитаристска Японийн зүгһөө хэрээгы шэрүүн агрессидэ дайрагдаһаниинь, японско империализмда эсэргүү удаан сагай, хүндэ хүшэр дай хэһэниинь, японско агрессиһээ тон ехэ хохидол үзэһэниинь мэдээжэ. Тиимэһээ, хитад арадай гансахан хуулита түлөөлэгшэ болоһон Хитадай Арадай Республикын Правительство Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэхые, мүн Дальна Востогто бата бэхи эб найрамдал тогтоолгые ехээр шухалашалха байна. Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ Хитадай Арадай Республикын хабаадалгагүйгөөр, Дальна Востогтохи асуудалые бодото эб найрамдалай ёһоор шиидхэжэ шадагдахагүйнь тон эли.

Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэлгэһээ СССР-ые, Хитадай Арадай Республикые ба бусад оронуудые зайсуулха, тиигээд энэ хэрэгые имагта өөрынгөө гарта абажа, американска эзэмдэгшэдэй засаглалгаһаа Японийн мүнөөнэй правительствын дулдыданги байһые ашаглан, США-гэй правительствода таарамжатайгаар энэ договорой условинуудые зохёохо, ба нэгэн талын зонхилолгын гуримаар Японидо баадхаха гэһэниинь энээн дээрэһээ харагдана .

2. Хоёрдохёор, Советскэ Правительствын ажаглалтануудынь юуб гэхэдэ, Японитой баталха эбэй договорой американска проектые бодото хэрэгэй талаарнь абажа үзэбэл, гүрэнүүдэй хоорондо бии байһан хэлсээнүүдтэ таарахагүй хэдэ хэдэн буруу зүйлнүүдтэй байна.

1943 оной Каирска деклараци, 1945 оной Потсдамска деклараци ба 1945 оной Ялтинска хэлсээн гэхэ зэргын, уласхоорондын мэдээжэ документнүүд соо Америкын Холбоото Штадуудай, Великобританиин, Хитадай ба СССР-эй Правительствонууд Японитой баталагдаха эбэй договор тушаа тодорхой уялгануудые өөһэдтөө даажа абаһан байха юм.

Тэдэ документнүүд соонь Японийн территориальна хилэнүүд тодорхойлогдонхой ба Японидо «амгалан һанал бодол, японско арадай дура хүсэлөө сүлөөтэйгөөр мэдүүлхэ ябадалда таараха харюусалгатай правительство» байха, тэрэнэй һүүлээр эзэмдэлгын сэрэгүүд Япониһоо гаргагдаха ёһотой гэжэ заагданхай.

Япони хадаа «японско арадай дунда демократическа эрмэлзэлгэнүүдэй урган бадарха ба бэхижэхэ ябадалда һаад тойбонуудые зайсуулха» зэргэтэй, мүн ороной амгалан ёһоной экономикын хүгжэхэ үргэн арга боломжонууд нээгдэхэ ушартай гэжэ тэдэ документнүүд соо, тэрэшэлэн гүрэнүүдэй саашадаа хэһэн хэлсээнүүд догор хэлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта, милитаристнуудай засагта ба нүлөөндэ эсэс табиха, Японие демилитаризацилха ябадал бэелүүлхэ шухала гэжэ мүн тэндэ хэлэгдэнэ.

Японитой баталха эбэй договорой американска проект хадаа дээрэ дурсагдаһан документнүүдһээ эшэ үндэһэтэй тэдэ уялгануудые хэрэгсээгээгүй байна.

Энээние территориальна асуудалнууд тушаа, түбхын түрүүн, хэлэхэ хэрэгтэй болоно.

Жэшээлхэдэ, Тайван арал ба Пескадорско аралнууд Хитадта бусаагдаха ёһотой гэжэ 1943 оной Каирска деклараци соо сэхэ хэлэгдэнхэй юм. Американска проектые абажа үзэбэл, Тайван ба Пескадорско аралнууд тушаа бүхы эрхэнүүдһээ Япони арсана гэхэ тэдысэ хэлэгдээд, харин Тайван ба Пескадорско аралнуудые Хитадта бусааха тухай дуугай үнгэрнэ. Энээн дээрэһээ ямар тобшолол хэжэ болохо байнаб гэбэл, тус проект хадаа эдэ аралнуудые Хитадта бусааха тухай Каирска хэлсээе эбдэн, үнэнлөө Хитадһаа таһалагдаһан Тайванай ба Пескадорско аралнуудай мүнөөнэй байдалые хубилалтагүйгөөр орхино.

Американска проект болбол Рюкю, Бонин, Розарио, Волкано, Парес Вела ба Маркуо аралнуудые Японийн мэдэлһээ гаргажа, Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин зүгһөө тэдээндэ харгалзалга тогтоохо гэһэн хэбэртэйгээр США-гэй зонхилолгодо дамжуулан үгэхэ ябадал хараална. Дурсагдаһан аралнуудые Япониһоо таһалха гэжэ гүрэнүүдэй хоорондын хэлсээгээршье, ООН-эй зүгһөө Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэреэршье хараалагдаагүй туладань, тиигэжэ таһалалга зүб болохогүй байна.

Сэрэгэй асуудалаар Японитой баталха эбэй договорой американска проект соо уласхоорондын тэдэ хэлсээнүүдые дабаһан дабалтануудынь бүри ехэ удхашанартай байна. Американска проект халаа японско милитаризмые һэргээн болхоолгодо эсэргүү ямаршье найдуулга хэхэгүйһөө гадна, мүн Японийн зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэмжээн тушаа ямаршье хизаарлалта хараалаагүй тухайдань хэлэхэдэ хүрэхэ байна.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнда Японитой хамта гол агрессорнуудай нэгэниинь байһан Италитай баталһан эбэй договор соо итальянска армиин контингентые, уһан-сэрэгэй флодой личнэ составайнь тооё, тэрэшэлэн агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэйнь тооё тодорхойгоор хизаарланхай. Гэхэ зуура, американска проект соо Японийн зэбсэгтэ хүсэнүүдые оройдоо хизаарлаагүй байха юм. Тиимэһээ, Япони хадаа ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр Италиһаа үлүү байдалла оруулагдана. Энээн дээрэһээ харахада, «өөрыгөө хамгаалха» гэдэгэй тулада өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэмжээн тухай асуудалые Япони өөрөө шиидхэхэ болоно. Энэ хадаа милитаризм һэргээхыень Японидо зүбшөөһэнтэй адли гэжэ Советскэ Правительство тоолоно. Японие демилитаризацилха тухайда гүрэнүүдэй хэһэн мэдээжэ хэлсээнүүдтэ энэ ябадалай ябашье таарахагүйнь ойлгосотой.

Тэрэшэлэн эзэмдэлгын сэрэгүүдые Япониһоо гаргаха ямаршье болзор тодорхойлоогүй ба эбэй договор баталһанай һүүлдэшье американска эзэмдэлгын сэрэгүүдые, сэрэгэй базануудые Японидо үлөөхөөр сэхэ багсааһан американска проектын энэ баримтын хажуугаарнь гаража болохогүй байна. Тиимэ болохолоороо, Японидо зорюулан Холбоото Штадуудаар бэлэдхэгдэжэ байгаа тэрэ «эбэй гуримшуулгын» һүүлээршье Японидохи сэрэгэй эзэмдэлгэ болюулагдахагүй, харин Америкын Холбоото Штадууд бодото дээрээ Японидохи эзэниинь зангаараа үлэхэ болоно.

Эб баталһанай һүүлээр 3 һарын болзор соо эзэмдэлгын сэрэгүүдые Италиһаа гаргаха гэжэ, Италитай баталһан эбэй договор соо хараалагданхайнь элитэ. Гэхэ зуура, Япони хадаа Италиһаа үлэмжэ муу байдалда орожо, харин Японитой эб баталһанай һүүлээр хизаарлагдаагүй болзор соо Японие эзэмлэжэ үргэлжэлхэ захагүй эрхэ США абаха болоно. 1945 оной Потсдамска декларацида элэ бүгэдын яабашье таарахагүйнь ойлгосотой.

Японидохи американска сэрэгүүдэй эзэмдэлгые Японийн капитуляци тухай Актда гар табиһан гүрэнүүдэй хоорондо зүблэрһэн уг зорилгонуудһаа ондоо хэрэгүүдтэ США-гэй Правительство мүнөөшье ашаглажа байна гэжэ нэмэн хэлэхэ хэрэгтэй болоно. Японийн территори дээрэ байгаа американска эзэмдэлгын сэрэгүүд халаа Корейдэхи зэбсэгтэ интервенцидэ зорюулан Японийн территориие, тэрэнэй материальна ба хүн ресурснуудые хэрэглэнэ. Японие демилитаризацилха ба демократизацилха хэмжээ-ябуулга бэелүүлхэ зорилготойгоор лэ Японидо эзэмдэлгэ хэхэ эрхэ американска сэрэгүүдтэ олгоһон уласхоорондын хэлсэ... энэнь таарахагүй байна.

Эсэстээ, американска прое... болбол Японийн амгалан ёһо... экономикын сүлөөтэ хүгжэлгэ ... шаа хизаарлалтануудые болюу... шухала байһые хэрэгсээ... Оронойнгоо амгалан ёһоной ... номикые хүгжөөнгүйгөөр, ... оронуудтай нормальна худа... наймаа эрхилэнгүйгөөр ... ческа талаараа Японийн ... ба японско арадай ажана тэнии... байдалай ургаха найдамтай ... һуури хангажа шадагдаха... ойлгосотой.

Советскэ Правительство бол... договорой проект тушаа ондо... ажаглалтануудтай байна, тэ... харьяата гүрэнүүдэй зүблөөн ... найруулан хэлэхэ гэжэ бодо... но.

3. Японитой эбэй договор ... баталха гэжэ хододоо эридэ ... ветскэ Правительство болбол ... хэйн хоёрдохи дайнай үедэ ... нүүдэй хоорондо баталаг... уласхоорондын хэлсээнүүдэй ... һөөр эбэй договор зохёогдохо ... той, договорой проектые бэлэд... гэ США-гэй, Хитадай Арадай ... публикын, СССР-эй ба Велико... таниин түлөөлэгшэдөөр, Даль... восточно комиссиин гэшүүд... нүүдые энэ хэрэгтэ барандань ... сүүлэн, хэгдэхэ ёһотой гэжэ то... но.

Энээнтэй зохилдуулан, Совет... Правительствын дурадхаханы...

НЭГЭДЭХИ. Японитой хэй... дайнда өөһэдынгөө зэбсэгтэ хү... нүүдээр хабаадаһан бүхы гүрэ... дэй түлөөлэгшэдые Японитой ... талха эбэй договор зохёолгын ... лэдхэлэй хүдэлмэридэ ханду... ябадал хараадаа абажа, ... договорой проектые эб найра... лай конференциин үзэмжэдэ та... хаар бодомжолон, Японитой ... талха эбэй договор бэ... жэ эхилхын тула США-... Хитадай, Великобританиин ... СССР-эй түлөөлэгшэдэй ... тавтай Гадаадын Хэрэгүүдэй ... нистрнүүдэй Соведэй сессие ... оной июньдэ гү, али июльда ... лаха.

ХОЁРДОХИ. Доро дурсаг... гол зорилгонуудые хүтэлбэр... гон, Каирска декларациин, ... сдамска декларациин ба Ял... хэлсээнэй үндэһөөр, Японитой ... талха эбэй договор зохёохо ...

а) Япони халаа эб найрам... дуратай, демократическа, бэе... һан гүрэн болохо ёһотой;

б) Италитай баталһан эбэй до... вор соо хараалагдаһан ... Японийн хүн зондо демократи... эрхэнүүд хангагдаха ёһотой, ... дай демократическа эрхэнү... хаһаха зорилготой политическа ... рэгэй гү, али сэрэгэй түхэлтэй ... ганизацинуудай бии байха ябад... тохёолдуулха ёһогүй;

в) Италитай баталһан эбэй ... говор соо хараалагдаһанда адли ... японско милитаризмые һэргээл... эсэргүү найдамжа болгон, өө... гөө хамгаалха эрилтэнүүдһээ ү... гарахагүйгөөр японско зэбсэгтэ х... сэнүүдэй хэмжээе хизаарлаха ... лал договор соо тодорхойлог... ёһотой;

г) амгалан ёһоной эконом... хүгжөөхэ хэрэгтэнь Японидо ... шье хизаарлалтанууд хэгдэхэг...

д) ондоо гүрэнүүдтэй Япо... хэхэ худалдаа наймаан тушаа ... баа хизаарлалтанууд болюула... ха.

ГУРБАДАХИ. Милитари... Японидо эсэргүү дайнда өөһэ... гөө зэбсэгтэ хүсэнүүдээр хаба... һан гүрэнүүдэй нэгэндэ эсэргүү ... рюулагдаха ямаршье коали... Япони орохогүй гэжэ договор ... хараалха.

ДҮРБЭДЭХИ. Японитой ... договор баталһанай һүүлээр ... жэлһээ дээшэ бэшэ сагай ту... соо эзэмдэлгын бүхы сэр... Японийн территориһоо гарга... ба гадаадын нэгэшье гүрэн Япо... дотор сэрэгүүдтэй гү, али сэр... базануудтай байха ёһогүй гэжэ ... говор соо тодорхойгоор тогтоох...

ТАБАДАХИ. Японитой батал... эбэй договорто гар табигша гү... нүүд Нэгэдэмэл Нацануудай Орга... низацида Японийн оролгые дэм... хэ гэжэ зүблэрхэ.

Москва, 1951 оной май 7.

Дээрэ дурсагдаһан докуме... буулгабаринуудынь Хитадай Ара... дай Республикын, Великобрита... ниин, Франциин, Индиин, Паки... танай, Бирмын, Австралиин, Ка... дын, Шэнэ Зеландиин, Голла... Монгол Арадай Республикын ... Корейскэ Арадай-Демократич... Республикын правительствону... мүн лэ эльгээгдээ.

Манай календарь

Ородой агууехэ металлург

(П. П. Аносовой нүгшэһэнһөө хойшо 100 жэлэй ойдо)

Ородой агууехэ металлург Павел Петрович Аносовой нүгшэһэнһөө хойшо мүнөөдэр зуун жэл ...сэбэ. Үндэр шанарта булад ...эдбэрилгын научна үндэһэ ...гуулгаар тэрээнэй хэһэн ...амшагта хүдэлмэринүүд эсэгэ ...ной металлургиин хүгжэлтэдэ ...нэ үе нээһэн байна.

П. П. Аносов болбол научна ба ...ническэ анха түрүүшын нээлтэ...үдэй түүхэдэ толотомо һайхан ...удаһануудые бэшэжэ, ородой ...учна ухаан бодолой арсашагүй ...рэ солые эзэлһэн элитэ ехэ эр...итэдэй, ухаалан зохёогшодой ба ...жэлэгшэдэй тоодо ороно.

Павел Петрович Аносов 1797 он... Петербургда түрөө. Тэрэ хадаа ...17 ондо горно инженернүүдэй ...пусой Институт эрхимээр дүүр...эй һүүлээр Уралдахи Златоустовска һангай заводуудта хү...рилжэ захалаа һэн. Эндэ ...жэлэй турша дотор ажал...а зуураа, Аносов болбол «элдэб ...алгабари дүүргэгшэһээ» эхилэн ...заводуудай начальнигай ту...алда хүрэтэрөө дэбжэһэн байна. Тэрэ хадаа алтата элһэ ехэ...р хайлуулжа, тэрээн соохоо ...ыень абаха арга зохёоһон, ал... угаажа абаха машинануудые ...гуулһан юм. Тэдэ машинануу...нь алта малталга дээрэ ам...алтатайгаар хүдэлмэрилжэ захалаа һэн.

Үндэр шанарта булад абалгын процессүүдые шэнжэлхэ ба зохёо... талаар П. П. Аносовой хэһэн ...дэлмэринүүдынь тэрээнэй ажал...уулга дотор элитэ ехэ һуури ...ынэ. Тэрэ хадаа булад абалгын ...ушаржа тохоршоһон аргануу...й орондо шэнэ аргануудые бай...һан байна. Булад хайлуул...н процессүүдые зохёохо зуураа, Аносов болбол металлургиин теори ба практикада гол шухала уд...шанартай гайхамшагта нээлтэ...үдые хэһэн байха юм.

Эртэ урда сагта зүүн зүгтэ ган булад ехээр суута гараһан юм, ...шье олон зуун жэл үнгэржэ, ...нийе бэлэдхэн абаха нюуса ...гань мартагдан хосорһон бай... Энэ нюусые дахинаа олохын ...ла Баруун Европын эрдэмтэд ... удаан саг соо ямаршье ам...алтагүйгөөр ажаллаа һэн.

П. П. Аносов шэнжэлэлгэ ба ...ршалгын тон ехэ хүдэлмэри хэ...эй һүүлээр 1828 ондо ган бу...дай нюусые нээһэн байна. Удаадахи жэлнүүдтэ агууехэ металлург болбол шанараараа эртэ урда сагай ган буладһаа ямаршье дутуугүй буладай элдэб олон сортнуудые бии болгоо һэн. Аносовой ган булад хадаа шанараараа тэрэ үеын ямаршье буладта орходоо жэшээгүй һайн байгаа.

П. П. Аносовой туйлай ехэ габьяань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа теориие практикатай, наукые техникэтэй холбожо, үндэр шанартай булад үйлэдбэрилхэ технологиие зохёоһон ба эли тодоор бэшэжэ харуулһан байна.

Хаанта Россин условидо Аносовой шухалын шухала нээлгэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын аргагүй байгаа. Гэбэшье, металлургиин эгээн шухала ёһо дүримүүдые нээжэ, үйлэдбэриин энэ һалбариин талаар ородой наукын нэрэ солые улам үргэһэн гайхамшагта новатор П. П. Аносовой уг удамууд эсэгэ ороной алдарта металлургнуудай зохёолнууд дотор үргэлжэлүүлэгдээ.

Советскэ эрдэмтэд агууехэ металлургын баян уг удамуудые гүнзэгыгөөр ба бүхы талаарнь шудалжа, өөһэдынгөө элитэ ехэ зохёолнуудаар социализмын ороной арадай ажахые хүгжөөлгэдэ шэнэ, шэнэ амжалтануудые туйлаха ябадалда туһална.

Советскэ арад П. П. Аносовой зохёолнуудые үндэрөөр сэгнэнэ. 1948 ондо СССР-эй Министрнүүдэй Совет ородой агууехэ металлургын нэрэ солые мүнхэрүүлхэ тухай шиидхэбэри гаргаһан байна.

Агитколлектив тарилга дээрэ

...эжэнгын аймцентрын социалистическэ культурын байшанда эм...хэгдэһэн ураһайханай агитколлектив тарилгын үедэ колхозниг...уудые культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэ...эр хангаха зорилготойгоор кол...хозуудта гаранхай.

Тус агитколлектив Сталинай ...эмжэтэ томодхогдоһон кол...ой центртэ, мүн полевой ста...удтань һонирхолтой концертнүүдые харуулба. Тиихэдэ, уласхоорондын байдалаар хөөрэлдөөнүүд ба газетын хуудаһануудһаа статьянуудые уншалга үнгэргэгдэһэн байна.

Агитколлектив расписаниингаа ёһоор Доодо-Худанай ба Дунда-Худанай сомонуудай колхозуудта ошожо, агитационно-ниитын хүдэлмэри ябуулхань.

А. Жамбалдоржиев.

ҺУРГУУЛИНУУДТАХИ ЭКЗАМЕНУУД

Дүрбэдэхи классайхидай амжалта

Углөөнэй 9 болотор бүхэли час үлөөд байба. Тиигэбэшье, Улан-Удын № 33 долоонжэлэй һургуулиин байшангай үргэн һаруул коридор соо һурагшад олоороо сугларанхай. Эдир хүбүүд, басагад бүлэг бүлэгөөрөө суглараад, экзаменуудтаа хэр зэргээр бэлэдхэһэн тухайгаа хөөрэлдэнэд. Дүрбэдэхи классаархин илангаяа зүрхэеэ хүдэлгэһэн янзатайнууд. Теэд, тииншьегүй яахань бэ? Тэдэнэр эгээл түрүүшынхеэ экзамен барихань гээшэл!

9 час боломсоорнь хонхын абяан ханхинажа, һурагшадые класс класстаа орохыень уряална. Уран гоё зурагуудаар, үнгын сэсэгүүдээр шэмэгдэнхэй классуудтаа һурагшад яаралтайгаар орожо, һууринуудаа эзэлнэ. Улан-Удын педучилищиие үнгэрэгшэ жэлдэ дүүргэһэн залуу багша Тамара Осиповна Непомнящих гэгшын ассистенттээ хамта 4-дэхи «Б» класстаа ороходонь, гушаад һурагшад нэгэн хүн шэнгеэр һууриһаа боложо, багшаяа мэндэшэлнэд. Багшань һурагшадаа түрүүшын экзаменай эхилһэнтэй дашарамдуулан амаршалаад, нэгэ углуудаа тамгатай саарһануудые хубаажа үгэнэ.

— Диктантаа яаралгүйгөөр, ехэ наринаар, алдуугүйгөөр бэшэгты,— гэжэ Тамара Осиповна өөрынгөө хүмүүжүүлэгшэдтэ хэлэнэ. Тиигээд диктантынгаа текстые һурагшадтаа ехэ ойлгосотойгоор, эли тодоор уншажа эхилнэ. Класс соо абяа шэмээгүй. Багшынгаа хэлэһэн үгэ бүхэнние һурагшад тон анхаралтайгаар шагнажа абаад бэшэнэ.

Хамагһаа түрүүн Валерий Шишкин багшадаа хүдэлмэрэе тушаана. Эрхим һурагша Валерий һуралсалай бүхэли жэлэй туршада гансахан лэ «5» сэгнэлтэтэйгээр, һураа юм. Мүнөө түрүүшынгээ экзамен дээрэшье тэрэ «5» гэһэн сэгнэлтэ абаа. Удаалуулан Юрий Макаров, Борис Львов ба бусад диктантнуудаа багшадаа абаашажа үгэнэ. Юрий Борис хоёр мүн лэ эрхим сэгнэлтэнүүдые абаһан байна. Тус классай һурагшадай хахадһаа үлүүнь «4» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаа.

Тэрэшэлэн 4-дэхи «В» классай һурагшад түрүүшынгээ экзамениие амжалтатайгаар баряа.

Б. Дондоков.

Бурят дунда һургуулида

8 часта бүхы һурагшад классуудтаа ерэбэ. Һургуулиин коридор соогуур элдэб үнгын сэсэгүүд табяатай. Ханануудаарнь ВКП(б)-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүдэй портредууд ба ородой болон советскэ литературын алдарта уранзохёолшодой портредууд. Классууд соо арюун сэбэр. Һурагшад экзаменуудтаа бэлэн. 9 час боложо хонхын абяан жэнгирбэ. Һурагшад классуудтаа орожо, һууринуудаа эзэлбэ.

10 классуудта ород литератураар зохёол бэшэбэ. Н. Дамдинов, Ц. Цыренов, С. Булдаев гэгшэд бэшэлгэеэ бусадһаа түрүүн дүүргээд, комиссида тушааба. 9 «А» класс түрэлхи хэлэнэй бэшэлгээр экзамен үгөө. 33 һурагшад соохоо В. Сыдеев, А. Баргаев, А. Бахабаев ба А. Тармаева гэгшэд бултанһаа һайнаар бэшээ. 9 «Б» класс түрэлхи литератураар зохёол бэшээ. 28 хүн соохоо В. Цыдыпов, Б. Цыденжапов ба З. Хышектуева гэгшэд зохёолнуудаа бусадһаа һайнаар бэшээ.

Гурбан наймадахи классуудта алгебраар экзаменууд үгтөө. 60 гаран һурагшад соохоо Николаев, Кондаков, Аюшин, Булдаева гэгшэд «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаа.

С. Ангабаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын № 3 дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Валя Кузьмина ород хэлэнэй багша М. Т. Логвиненкодо бэшэмэл хүдэлмэрэе эгээл түрүүлэн тушаажа байна.

Д. Носовой фото.

Шэнэ номууд

Гүрэнэй Бурят-Монголой хэблэл апрель һара соо иимэнүүд номуудые бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэн гаргажа, номой магазинуудта тушаагаа:

«**Түрэлхи хэлэн**», эхин һургуулиин хоёрдохи класста үзэхэ ном. Оршуулга ба зохёолгонь Б. Санжин, Б. Базарон, Д. Дугаржабон гэгшэдэй, тиражынь 5000, сэнгынь 3 түх. 50 м.

Г. Дашицыренов — «**Түрэлхи литература**», долоонжэлэй ба дунда һургуулиин 6-дахи класста үзэхэ хрестомати, тиражынь 3300, сэнгынь 5 түх. 75 м.

Ж. Гончиков — «**Түрэлхи литература**», долоонжэлэй ба дунда һургуулиин 7-дохи класста үзэхэ ном, тиражынь 2400, сэнгынь 4 түх. 80 м.

Эхин, долоонжэлэй ба дунда һургуулинуудай 4-дэхи классай 1950—1951 онуудай һуралсалай жэлэй экзаменуудай биледүүд, тиражынь 1500.

Дунда һургуулиин 8, 9, 10 классуудай 1950—1951 онуудай һуралсалай жэлэй бурят-монгол хэлэ ба литератураар экзаменуудай биледүүд.—тиражынь 500.

М. С. Субботин—«**Газарай бии болоһон ба наһан**», научно-популярна библиотекэдэ зорюулагдаһан ном, тиражынь 3000, сэнгынь 85 мүнгэ.

А. П. Толстой, — «**Минигэй ба үнэгэн**», ород арадай онтохонууд. Оршуулгань П. Цыбудеевэй, бурят-монгол хэлэн дээрэ, тиражынь 4000, сэнгынь 2 түх. 10 м.

М. Пришвин—«**Үнэгэнэй хилээмэн**» гэжэ зохёол, оршуулгань Б. Шойлоковагай, тиражынь 4000, сэнгынь 3 түх. 30 м.

«**СССР-эй түүхэ**» Хураангы курс. Эхин һургуулиин 4-дэхи класста үзэхэ ном, оршуулгань Д. Норбоев, Р. Бимбаев гэгшэдэй. тиражынь 3300, сэнгынь 4 түх. 75 м.

Ц. Аханов.

Селькорнуудай материалнуудаар хэмжээ абтаба

Хэжэнгын аймагай «Зургаанай зам» колхоздо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар табигданхай, колхозой клуб ба улаан булан хаалтатай байна, малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагданагүй гэһэн бэшэг манай редакцида ерэһэн байгаа.

Тус бэшэг соо заагдаһан баримтануудые шалгажа, хэмжээ абахынь тулада ВКП(б)-гэй Хэжэнгын айкомдо эльгээгдээ һэн.

—Бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар бултадаа тодороо. Тус бэшэг колхозой партийна эхин организациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулжа байһан гэмтэ нюурнууд харюусалгада хабаадуулагдаа. Тус колхозой Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ улаан булан һайнаар түхеэрэгдээд, хүдэлмэрэе таһалгарягүйгөөр ябуулдаг болоо. Малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха талаар хэмжээ абтаа,—гэжэ ВКП(б)-гэй Хэжэнгын айкомой секретарь нүхэр Солномов манай редакцида мэдээсэбэ.

***

Хориин аймагай Үдын МТС-эй ба «Гигант» колхозой комсомольско организацинууд муугаар хүдэлмэрилнэ, тус организацинуудай секретарьнууд Тюрин ба Капорская гэгшэд комсомолецуудай ба залуушуулай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һулаар ябуулна гэжэ манай селькор мэдээсэһэн юм.

ВЛКСМ-эй Хориин айкомой секретарь нүхэр Бабановай мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд бултадаа зүб байжа, заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд абтаа. Үдын МТС-эй комсомолецуудай ба залуушуулай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар эмхидхэһэнэйнь түлөө комсомольско организациинь секретарь нүхэр Тюриндэ ВЛКСМ-эй айкомой бюро шанга зэмэ соносхоо. Бэшэг соо хэлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхахын түлөө Үдын МТС-эй ба «Гигант» колхозой комсомольско организацинуудта ВЛКСМ-эй айкомой хүдэлмэрилэгшэд эльгээгдээд, тэндэхи комсомолецууд ба залуушуулай дунда культурно-гэгээрэлэй, политическэ хүдэлмэри һайжаруулха талаар бодото туһаламжа хүргэһэн байна.

275 кубометр түлеэ бэлэдхээ

275 кубометр түлеэ Молотовско (Хэжэнгэ) долоонжэлэй һургуулиинхид хэдэн үдэр соо бэлэдхэһэн байна. Энэнь һуралсалай шэнэ жэлдэ түлишэ болохо юм.

Ц. Тогтохоев.

Хонидой үүлтэр һайжаруулая

...они үсхэбэрилгэ манай республикын малажалай нэгэн шухала ...бари мүн. Хониной ашаг шэ...е улам дээшэлүүлхэдэ, тэрээ...й тоо толгойе олошоруулхада кол...уудай, совхозуудай олзо доходынь бүри ехэ болохо байна. Хонин ...бол промышленностьда тон үнэ...тэй ноохо үгэхэһөө гадна, мяха, ...э, һү, арһа үгэдэг.

Колхозно ба совхозно ниитын ...ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ ...бан жэлэй түсэбэй ёһоор манай республикада һайжаруулагдаһан хонидой тоо толгой имагтал ...колхозуудта 380 мянга хүрэтэр ...олошоруулагдаха ба ашаг шэмэнь ...эд дээшэлүүлэгдэхэ юм. Хони...е хоролтодо оруулангүй үсхэхэ, ...нэй үрэжэлые улам дээшэ...лхэ, манай республикын сагай ...илда тааранги үүлтэрэй хони... үсхэбэрилхэ эрилтэнүүдые энэ ...б табина. Хониной ноохоной ...эрые һайжаруулхын тула ба ...ниие томо бэетэй болгохын ...а нютагай үүлтэрэй хонидые ...эр һайнтай хонидтой метиза...а шухала. Энэ хэрэгые бэе...лхын тула эгээн түрүүн һайн ...нартай, хүсэд хүрэхэ үбһэ тэ...эл бэлэдхэхэ, хонидой харууһал...ы улам һайжаруулха хэрэгтэй.

Хониной үүлтэр һайжаруулха ...енной хүдэлмэри эмхидхэхэ ...од манай республика дотор хү...ндоогүй байна. Хониной ...эр һайжаруулха хэрэгые ноо...й шанар дээшэлүүлхэ ябадалаа амяарлажа болохогүй. ...ниной үүлтэр һайжаруулха хү...мэри республикын бүхы колхо... ба совхозуудта хэгдэхэ ёһотой. Энэ хүдэлмэриие республикын бүхы зононуудай уларилай условинуудтай, мүн тэжээл бэлэдхэлгын хэмжээтэй зохилдуулан ябуулха хэрэгтэй. «Тэжээлгын, харууһалгын, уларилай условитой зохилдуулан үүлтэрые шэлэхэ ба һайжаруулха, тиихэтэеэ хамта тэрээнтэеэ нэгэн доро тус тус үүлтэрнүүдэй тэжээлэй ба харууһалгын услови байгуулха» гэжэ академик Т. Д. Лысенкын хэлэһэн принципээр хониной үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри табигдаха ёһотой. Мичуринай-Лысенкын һургаалтай зохилдуулан, бүхы зоотехническэ хүдэлмэрэе һайжаруулан табихын орондо зарим зоотехнигүүд бүхы колхозуудай тэжээлэй бата бэхи база байгуулаагүй һаань хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулхын аргагүй гэжэ тоолодог. Тиимэһээ республика дотор хонидой ашаг шэмэ үгэлгэнь тон бага ба зарим аймагуудта 1939—40 онуудай хэмжээндэ хүрөөдүй байха юм. Нютагай үүлтэрэй хонидые нарин ноохото үүлтэрэй хусануудта табижа, абтаһан түлнүүдыень саашань һайжаруулха ябадал хадаа хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ эгээл һайн метод болоно. Энэ хүдэлмэриин хэгдэжэ эхилһээр 20 жэл шахуу болоошье һаань тусгаар үүлтэр бии болгогдожо үшөө шадагдаагүй байһаар. Гэхэтэй хамта партийна, советскэ органуудай хүтэлбэреэр колхознигууд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хониной үүлтэр һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хээ. Үшөө 1939—1940 онуудта хонин бүриһөө 1,6—1,7 килограмм хүрэтэр, зарим аймагуудта (Баргажанай, Курумканай ба Прибайкальска) 2,2—2,5 килограмм хүрэтэр ноохон абтаһан байгаа. 1940 ондо гүрэндэ тушаагдаһан ноохоной 63,7 процентнь нарин, хахад нарин ба хахад шэрүүн байгаа һэн. Гэбэшье, зоотехническэ хүтэлбэриин һуларһан дээрэһээ хониной ноохоной шанарай һайжарһан ба ноохоной ехээр хайшалагдадаг болоһон энэ һайн показательнууд удаадахи жэлнүүдтэ улам дээшэлүүлэгдэжэ шадагдаагүй, харин муудажа эхилһэн байна.

1946—1948 онуудта манай республикада хони үсхэбэрилгын байдалые шалгаһан экспедиционно хүдэлмэринүүд саашадаа үргэлжэлүүлэгдээгүй, практическа хүдэлмэрилэгшэдэй ажалда нэбтэрүүлэгдээгүй байха юм. Мүнөө үедэ малажалай талаар научно-шэнжэлгын Сибирскэ институдай ба Бурят-Монголой туршалгын станциин хүдэлмэрилэгшэд хониной үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэри хэжэ байна. Тэндэ манай республикын условитой зохилдуулан хэгдэхэ племенной хүдэлмэриин тодорхой методико табигдаа. Яруунын аймагай «Улаан-Туяа» колхоздо хэгдэһэн хүдэлмэри нилээд һайн показательнуудые харуулһан байха юм. Теэд энэ хүдэлмэриинь үрэ дүнгүүд бэшэ колхозуудта дэлгэрүүлэгдээгүй байһаар.

Сэлэнгын аймагай Тельманэй ба XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, мүн Боргойн совхоздо хониной үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэри 1950 онһоо эхилэгдээ. Республикын бусад колхозуудта энэ талаар ямаршье хүдэлмэри ябуулагдаагүй. Хониной бонитировко ехэнхидээ ёһо тэдыгээр хэгдэдэг байха юм.

Манай республикын уларилай условидо таараагүй шалтагаанһаа нарин ноохотой хонид заримдаа ашаг шэмэеэ доошолуулдаг, мүн үхэдэгшье байха юм. Нарин ноохотой метис хонид баһал нимэрхүү дутуутай.

Республикын колхозуудта болон совхозуудта хахад нарин ба хахад шэрүүн ноохотой хонид нилээд олон бии. Энэ группын хонид манай эндэхи тэжээлэй ба харууһалгын условидо һайнаар таараһхай юм.

1948 ондо хони үсхэбэрилгые шэнжэлһэн экспедициин материал дээрэһээ харахада, Хориин аймагай «Путь Сталина», Яруунын аймагай «Улаан Туяа», Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудтахи иимэ группын хонид тэжээлээр дутамаг байбашье, 8,5—9,5 см. утатай 3—3,5 килограмм ноохо үгэһэн ба зунай адуулганай һүүлээр 50—55 килограмм хүрэтэр амидын шэгнүүртэй болоһон байгаа. Зарим һайн хонидынь 4,5—5 килограмм ноохо үгэһэн, 71,5—74,5 килограмм амидын шэгнүүртэй байба. Иимэ группын хонид, илангаяа хахад шэрүүн ноохотой хонид үбэлжэлгые дунда шадалтайгаар үнгэргэһэн байна. Тиихэдэнь нарин ноохотой метис хонид дундаһаа доошо шадалтайгаар үбэлжөө һэн.

Гурбан ондоо үүлтэрэй хонидые (нарин ноохото ба шэрүүн ноохото хоёрой холисые Цигайска үүлтэрэй хонинтой) ороондо оруулжа, 1950 ондо Боргойн совхозой бии болгоһон хахад-нарин ноохотой метиснүүд манай эндэхи условидо таарамги ба бүхэ голтой, мяха ноохоной һайн шанартай байха юм. Ахалагша хонишон нүхэр Даширыен Дуриновай отарын (950 хонитой) хоёр наһатай, түрүүшынхеэ түрэхэ хахад нарин ноохотой хонин бүхэнһөө 8 см. утатай 3,15 килограмм ноохон абтаһан байна. Тиихэдэ зарим хонидынь 9—10,5 см. утатай 4,5—5 килограмм ноохо үгэбэ. Зарим һайн хонидойнь амидын шэгнүүр 55 килограмм болоно. Тэрэшэлэн ахалагша хонишод Л. Дондоков ба Б. Дабаевай отарануудтахи нарин ноохотой метис хонид дунда зэргээр 6—7 см. утатай 2,7—2,8 килограмм ноохо үгөө.

Үбэлэй сагта нарин ноохотой хонид уларилай байдалһаа шалтагаалан, үбшэлдэг ба турадаг байгаа. Тиимэһээ совхозой дирекци тэрэ отарануудта тэжээл нэмээжэ үгэдэг болоо һэн. Заримдаа эдэ хэмжээ-ябуулгануудынь хоролтодо оронгүй үбэлжэхэ ябадалһаа хонидые хамгаалдаггүй байна. Тэрэнэй эсэстэ олон хонин турадаг ба үхэдэг байха юм. Тиихэдэнь нүхэд Дуриновай, Цыбеновэй ба Цыденовэй харууһалдаг хахад нарин ноохотой хонид үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэнэ.

Дээрэ бэшэгдэһэн баримтанууд хадаа хони үсхэбэрилгые һайжаруулха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулхые бидэнэрһээ—малажалай мэргэжэлтэдһээ эринэ. Хахад нарин ба хахад шэрүүн ноохотой хонидые шэрүүн ноохотой ба нарин ноохотой хонидтой шуһа ниилүүлэн үрэжүүлжэ бии болгоглоһон метис хонидой ашаг шэмые дээшэлүүлхэ болон уларилай условидо тааралдаха шанар олгохын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Энэ хүдэлмэриин гол зорилго хадаа ойрын саг соо республикын уларилай байдалда ба тэжээлэй условидо тaараһан хахад нарин ба хахад шэрүүн ноохотой шэнэ үүлтэрэй хонидые бии болгохо ябадал болоно.

Манай республика дотор хониной үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэриие хоёр шэглэлээр ябуулбал һайн: хахад нарин ноохотой хонидые Иволгын, Сэлэнгын, Зэдын, Торийн, Кяхтын, Кударын, Бичурын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн аймагуудта ба Заиграйн аймагай зарим колхозуудта үсхэбэрилхэ, хахад шэрүүн ноохотой хонидые бусад аймагуудай колхозуудта (хойто аймагуудые оруулангүй) үсхэбэрилхэ. Ашаг шэмэ ехэтэй ба нютагай условидо тааранги нарин ноохотой хонидые хоролтодо оруулангүй үсхэбэрилхые оролдохо шухала. Иимэ хонидой олон бэшэ тула тэдээнние тусгаар отара болгон үсхэбэрилхэ ба һайжаруулха хэрэгтэй. Илангаяа хусануудай харууһалга һайнаар эмхидхэхэ ёһотой. Иимэ хонидой олошорходо тэдээнние тусгаар үүлтэртэ хонидой фермэ болгон бүридхэхэ шухала. Хонидой үүлтэр һайжаруулгын талаар республикын колхоз ба совхоз бүхэндэ тодо түсэбүүдые, методиконуудые үгэхэ хэрэгтэй. Энээнние зохёоходоо научно-шэнжэлгын эмхи зургаанууд республикын хүдөө ажахын Министерствотэй зүбшэхэ ёһотой.

Энэ шухала хүдэлмэриие бэелүүлхын тула, ВКП(б)-гэй обкомой IV пленумэй эриһэнэй ёһоор, зоотехническэ наукануудай бүхы туйлалтануудые хонишодой практикада үргэнөөр хэрэглэхэ, энэ хэрэгтэ колхозно ба совхозно олонтоото хонишодые элсүүлхэ, хони үсхэбэрилгэдэхи племенной хүдэлмэриин хүтэлбэриие эрид һайжаруулха хэрэгтэй.

Р. Пилданов, БМАССР-эй малажалай туршалгын станциин научна сотрудник.

Уншагшадай асуудалнуудта харюу

ОДО МҮШЭД ЮУНДЭ АНИБ АНИБ ГЭДЭГ БА ЭЛДЭБ ҮНГЭТЭЙ БОЛОДОГ БЭ?

Хэжэнгын аймагай Чесанын долоонжэлэй һургуулиин һурагша Г. Бадмаев «Одо мүшэд юундэ аниб аниб гэдэг ба элдэб үнгэтэй болодог бэ?» гэһэн асуудалтайгаар манай редакцида хандаба. Энэ асуудалдань харюу болгон, Бурят-Монголой пединститудай багша нүхэр К. Золтоевой статьяе толилнобди.

«Одо мүшэд» гэжэ бидэ юрэнь Наран һара хоёрһоо бэшэдые нэрлэдэгбди. Тиимэ одо мүшэд хадаа 6 мянга тухай юм. Астрономи (огторгойн бэенүүд тухай наука) болбол огторгойн бүхы бэенүүдые «хүдэлдэггүй» одо мүшэд ба планетэнүүд гэжэ хоёр бүлэг болгон хубаадаг. «Планетэ» гэжэ греческэ үгэ хадаа «хэсэжэ ябадаг одон» гэһэн удхатай юм. Газар дээрэһээ ажаглахада, тэнгэриин энгэрээр тэдэнэй ябахань ниилээн түргэн ба орёо мэтэ үзэгдэдэг. Планетэнүүд болбол бүтүү түхэреэн орбитаар (замаар) Нарые тойрожо ябадаг, огторгойн хүрэшэһэн бэенүүд гээшэ. Наранда эгээ дүтэ байдаг Меркурий гэжэ планетэ дунда зэргээр абахада Наранһаа 58 миллион километр холо юм. Улан-Удэһээ Иркутск хүрэтэр 1 час соо ниидэжэ хүрэхэ түргэн ябадалтай реактивна самолёт таһалгаряагүй ниидээ һаа, Наран Меркурий хоёрой зайе 7 жэл 9 һара соо ябажа гараха байгаа! Удаадахи Венера гэжэ планетэнь Меркурида орходоо Наранһаа 1,9 дахин холо юм. Манай Газар Меркурида орходоо 2,6 дахин, Марс—3,9 дахин. Юпитер—13,5 дахин, Сатурн—27 дахин, Уран—50 дахин, Нептун—78 дахин, Плутон—102 дахин Наранһаа холо байдаг. Эдэ 9 планетэнүүдһээ гадна наранай системэдэ үшөө бага планетэнүүд гү, али астероидууд оролсодог. Эгээ томо астероидуудынь хүндэлэбшөөрөө хэдэхэн зуугаад километр болодог, тиимэһээ томо дурамбайгаар лэ харагдадаг юм.

Бүхы планетэнүүд (ехэнүүд ба багануудынь) огторгойн үниндэй унтаран хүрэшэһэн бэенүүд мүн. Бидэ тэдэнэй Наранай гэрэлтүүлдэг дээрэһээ харанабди. Хэды тиимэшье һаа, планетэнүүд (илангаяа Венера, Юпитер, Марс) болбол эгээ ялагар одонуудһаа үлүүгээр ялалзадаг юм. Венера гэжэ планетэ дээрэһээ манай газар эгээн ялагар одон мэтэ үзэгдэхэ байна. Планетэнүүд Газарта дүтэ байха бүреэ улам ялагар боложо харагдадаг.

Наранай системын түб дундахи гэрэлтэгшэ бэе—Наран хадаа тон томо галта шар юм. Наранай хэмжээе тухайлхын тула тэрэнэй хүндэлэбшые һарын орбитын хүндэлэбшэтэй сасуулая: һарын түхэреэнэй 770 мянган километр болодог хүндэлэбшэһөө Наранай хүндэлэбшэ 1,8 дахин ехэ юм. Наранай нюруу дээрэхи температура 6000 градус байдаг, доторхи температурань 20 миллион градус болодог. Наран гээшэ юртэмсын тала дайда руу тон ехэ элшэтэ энерги сасадаг, тэрэнэйнь бишыхан хубинь лэ Газарта туладаг. Хэды тиимэшье һаань, Газарай нэгэ квадратна километр бүхэндэнь 1 миллион 360 мянган моринной хүсэнтэй тэнсүү энерги Наранһаа хүрэжэ ерэдэг байна. Наранай энерги хадаа ядронуудай хубилхада сүлөөрһэн атомдоторой энергиһээ бии болодог.

Наранай системэ бидэндэ тон ехэ мэтэ үзэгдэдэг, тиигэбэшье тэрэ хадаа манда харагдадаг юртэмсын минии бишыхан хубинь лэ болодог. Огторгойн гэрэлтэгшэ бэенүүдэй ниилэнхи олонхидынь «хүдэлдэггүй» одо мүшэд юм. Планетэнүүдһээ илгаржа, «хүдэлдэггүй» одо мүшэд тэнгэриин энгэртэ хубилдаггүй байра эзэлдэг. Зүгөөр тэдэнэр Газарые огторгойн бүхы гэрэлтүүлэгшэдэй тойроһон хүдэлөөндэ хабаадалсадаг юм. Бэе бэедээ дүтэ байрлаһан одо мүшэдые бүлэг одод гэжэ нэрлэдэг. Бүлэг одод бүхэн хуушанай сагта амитануудай, домжог үгын геройнуудай нэрэ абаһан байха юм, тиихэдээ дүрсөөрөө тэдэнтэй адлибэшэ байдаг. Гэбэшье, тэдэ нэрэнүүдынь («Долоон үбгэд», «Гурбан һогоон» гэхэ мэтэ) мүнөө болотор үлэһэн байна. Одо мүшэдэй хүдэлдэггүйнь минии тиигэжэ харагдадаг үзэгдэл мүн гэжэ бидэ саашадаа харахабди.

Одо мүшэд болбол тон холо байдаг наран дэлхэйнүүд мүн, тиихэдээ юртэмсын тон ехэ тала дайда соо бэе бэеһээн элдэб зүг шэгтэ таран оршожо байдаг. Манай Наран хадаа юрын одо мүшэн юм. Нюруу дээрээ 4000 градусһаа доошо температуратай одо мүшэд улаабтараар гэрэлтэдэг. Нюруу дээрээ 5—10 мянган градус температуратай одо мүшэдынь шара мэтэ үзэгдэдэг. Нарач гээшэмнай шара одонуудта хамаададаг. Нюруу дээрээ 10 мянгаһаа 124 мянга хүрэтэр градус температуратай эгээ халуун одонууд сагаан гү, али хүхэбтэр сагаан гэрэлээр гэрэлтэдэг.

Антарес гэжэ улаан одоной хэмжээнь тон ехэ тула дотороо Нарые Меркуриһаа Марс хүрэтэрхи планетэнүүдэйнь орбитануудтайень хамта багтааха байна. Гэбэшье, Наранһаа бага одо мүшэд бии юм. Тон холо байдаг туладаа одо мүшэд бидэндэ ялагар точконууд мэтэ үзэгдэнэ. Секунда соо 300.000 километр түргэнөөр ябажа гараха гэрэл хадаа һарада 1 ¼ секунда соо, Наранда 8 минута соо хүрэхэ юм. Манда эгээл дүтын Центаврын Альфа гэдэг одонһоо гэрэл бидэндэ 4 ⅓ жэл соо, «Долоон үбгэн» гэжэ бүлэг ододһоо 70 гаран жэл соо, «Гурба һогоон» гэжэ бүлэг ододһоо 400 гаран жэл соо хүрэжэ ерэдэг. Бүри холо байдаг одо мүшэдһөө гэрэл хадаа бидэндэ хэдэн мянган, миллион жэл соо хүрэжэ ерэдэг юм!

Одо мүшэд ба манай наранай системэ юртэмсын тала дайда соогуур тон түргөөр хүдэлэн ябадаг гэжэ эрдэмтэд лаблан батalһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Арктур гэжэ одон секунда соо 130 километр түргөөр ябадаг, наранай системэ хадаа Геркулес гэжэ бүлэг одод тээшэ секундын 20 километр тухай түргөөр ошожо ябадаг. Иимэ түргөөр ябадагшье һаа, одо мүшэд хүдэлдэггүй юм шэнги үзэгдэнэ. Ушарынь хадаа нэгэ километр холо газарта байһан дэнгые нэгэ сантиметр хажуу тээшэнь болгохоло огто обёоргдодоггүй, тэрээн шэнги мүн тон холо байдаг одоной хүдэлхэнь обёоргдодоггүй байна.

Одо мүшэд юундэ анилзадаг, элдэб үнгэтэй болодог бэ?

Планетые «хүдэлдэггүй» одо мүшэдһөө илгаруулханьбэлэн юм: планетэнүүд тэнгэридэ нэгэ жэгдэ яларжа байдаг, харин одо мүшэд таһалгаряагүй анилзажа, һалганажа, ялалзаагаа хубилгажа, олонхидынь элдэб үнгөөр үнгэтэжэ байдаг. Миралзан анилзалга болбол одо мүшэндэ хамаатай шэнжэ шанар бэшэ юм, тэрэ хадаа газар дэлхэйн агаарһаа болодог. Одо мүшэдэй элшэнүүд манай нюдэндэ хүрэжэ ерэтэрээ агаарые нэбтэ гарадаг. Миралзан анилзалгын шалтагааниинь зэрэлгээн соогуур харагдадаг юумэнүүдэй һалганан шэшэрһэнэй шалтагаантай адли юм. Агаар соогуур одо мүшэнэй гараһан гэрэл хадаа нэгэ үе һалан тагажа, нэгэ үе дахин сугларжа, иишэ тиишээ хотирдог, тиихэдээ тэрэнь заримдаа һолонгын үнгэнүүдтэ һаладаг, дахин сагаан үнгэ болон бүрилдэдэг. Тиигэжэ анилзаан болоно. Харин һолонгын үнгэнүүдтэ һалалга одо мүшэдые элдэб үнгэтэй болгодог. Тиин одо мүшэн нэгэ үе сагаан, нэгэ үе ногоон, улаан боложо үзэгдэдэг.

Планетэнүүд нэгэ жэгдэ яларжа байдаг, юуб гэхэдэ тэдэнэр одонуудта орходоо манда дүтэ юм, тиимэһээ точко шэнги бэшэ, харин түхэреэн мэтэ үзэгдэдэг. Планетын түхэреэнэй нэгэ хубиинь бүрүүлтэхэдэ, нүгөөдэнь яларан сайрадаг, тиигэжэ юрэнхы дээрээ гэрэлэйнь хүсэн хубилангүй үлэдэг. Тиимэһээ планетэнүүдэй анилзахань обёоргдодоггүй юм.

К. Золтоев.

Түрүү хонишон

Сталинай нэрэмжэтэ (Курумкан) колхозой хонишон Малан Хоброкова малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргөө. Тэрэнэй даадаг хонид тобир тарганууд.

Мүнөө 439 эхэ хониһоо 439 хурьга түрүүлжэ абаад, бүтэн бүринөөр түлжүүлжэ байна. Үшөө зуугаад хонин хурьгалха юм. Түрүү хонишон Хоброкова «Республикын эрхим хонишон» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэхэ зорилго урдаа табяад, нииитын малажал үсхэбэрилгэдэ бүхы хүсэ шадабаряа элсүүлнэ.

В. Будаев.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 22. (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд Хитадай һайндуратантай нигта харилсаатайгаар ябажа, американо-английска интервенционистска сэрэгүүдтэ эсэргүү хатуу шанга байлдаануудые хэжэ байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

ПХЕНЬЯН, майн 23. (ТАСС). Арадай армиин частьнууд Хитадай һайндуратантай нигта харилсаатай ябажа, бүхы фронтнууд дээрэ американо-английска интервенционистска сэрэгүүдые ехэ гээлтэ хоролтонуудта оруулна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёһоор, дүрбэн үдэр болоһон байлдаануудай үедэ американска ба урда-корейскэ арминуудай 7 мянга үлүүтэй солдадууд ба офицернүүд алагдаһан ба шархатаһан байна, алагдагшадай тоодо урда-корейскэ 8-дахи полкын командир бии.

Американска, французска, лисынмановска 6 мянга үлүүтэй солдадууд ба офицернүүд плендэ абтаа.

Иимэ трофейнүүд: 3 мянга үлүүтэй винтовконууд, 180 гаран хүндэ ба хүнгэн пулемедууд, 60 үлүүтэй миномёдууд, 80 гаран ехэ буунууд ба гаубицууд, эллэб калибрын ондоо 133 буунууд, 31 танк, 800 гаран автомашина, 66 радиоустановконууд буляан абтаа.

Дайсанай 23 самолёт буудажа унагаагдаһан ба 10 самолет гэмтээгдэһэн байха юм.

Пакистанай ба Хитадай арадай республикын хоорондо дипломатическа харилсаанууд тогтоогдоо

ПЕКИН, майн 22. (ТАСС). Хэлсээнүүдэй амжалтатайгаар дүүрэһэнэй ашаар, Хитадай арадай республикын ба Пакистанай хоорондо дипломатическа харилсаанууд тогтоогдоо гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна.

Эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын демократическа федерациин комисси Кореядэ ерэбэ

ПХЕНЬЯН, майн 22. (ТАСС). Кореядэхи американо-английска интервентнүүдэй хоротс гэмтэ хэрэгүүдые мүрдэхэ комисси Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерацяар (МДФЖ) байгуулагдаад, Корея ерээ. Канадын прогрессивнэ эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэ Нора Катлин Родд гэгшэ тус комиссиие толгойлно.

Корея ерэһэн дары комиссиин гэшүүд хадаа корейскэ газар дээрэ американска булимтарагшадай хэһэн гэмтэ хэрэгүүдые нюдөөрөө хараа. Фронтын линиһээ холо байдаг болобошье, олон удаа добтологдохо үедөө, илангаяа 1950 оной ноябриин 8-да 100 гаран американска самолёдуудай добтолходо бүрин һандаргагдаһан Синьыйчжу городые тэдэнэр хараа. Тус городые зэрлиг муухайгаар үгы хэхын урда тээ, тэндэхи 14 мянга гаран байшангууд соо 126 мянга гаран хүн һуудаг байгаа. Добтолгын үедэ 5 мянга гаран хүн, тэрэ тоодо 4 мянган эхэнэрнүүд ба үхибүүд алагдаба. 14 дунда һургуулинуудай, 2-нь үлөө, Улаан Хэрээһэнэй илгаха тэмдэгүүдтэй городской 2 больница үнэһэн тоброг болгогдоо, тэндэ үбшэн хэбтэһэн 26 хүн шатаба. Американска дээрмэшэд шатажа байгаа городской столовоһоо гаража үхибүүдтэеэ хамта гүйһэн 30 эхэнэрнүүдые агаарһаа буудажа алаа. Сүмэ дотор мүргэл хэжэ байһан 260 хүн үхэбэ. Олон хүн зонтой городской рыногэй район хооһон тала болгогдоо. Амгалан һууһан 2500 гаран хүн энэ районд шатаба. Тэрээнһээ гадна 3155 хүн шархатаа.

Комисси хадаа газарһаа малтагдажа гаргагдаһан ба тэһэрхэгүй болгогдоһон бомбонуудые шэнжэлбэ, тэдэ бомбонууд США-гэй заводуудай фабрична маркануудтай байгаа.

Мүнөө городой олон хүн зон газар доро, нүхэ һүбэ дотор һууха баатай болобо. Комиссиин гэшүүд хэдэн тиимэ байрада орожо үзөө.

Һандаргагдаһан Синьыйчжу ба Пхеньян городуудые, Пхеньян ошохо зам дээрэхи олон арбаад ондоо городууд ба тосхонуудые хараад, олон хүнүүдые, илангаяа эхэнэрнүүд ба үхибүүдые зэрлиг муухайгаар хюдаһан тухай мэдээд, гэршэнэрэй гашуудалтай үгэнүүдые соносоод, һандаран бутарһан байшан байрануудые хараад, комиссиин гэшүүд угаа ехээр сошорлоһон байна. Комиссиин түрүүлэгшэ Нора Родд гадаадын корреспондентнүүдтэ иигэжэ мэдүүлээ: манай түрүүлэн хараһан юумэ бидэниие ехээр гайхуулба. Синьыйчжуһаа Пхеньян ошохо замаар ябахадаа, һандаргагдаагүй үлэһэн нэгэшье город ба тосхониие хараагүйбди. Хүнүүд һүниндөө рис тарина, үдэрынь американска самолёдууд поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан таряашадые буудана.

Французска машинист-патриодой эрэлхэг жэшээ

ПАРИЖ, майн 22. (ТАСС). Аржантан городто (Орн департамент) ажалладаг машинист Фуийар гэгшын эрэлхэг жэшээ тухай «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. Шербурһаа Баруун Германи руу американска зэбсэгүүдые ба сэрэгэй материалнуудые ашаһан поезднуудай ябадаг түмэр зам дээрэхи Аржантанай деподо Фуийар алба хэһэн байгаа. Тиимэ поезднуудай нэгые удэшэхөөр томилогдоходоо, эрэлхэг патриот энэ захиралта бэелүүлхэһээ эрид шууд арсаба. «Сэрэгэй материалнуудые ашаһан поездые хэзээдэшье жолоодожо ябахагүйб» гэжэ мэдүүлбэ.

Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай жэлнүүдтэ Фуийар эхэ ороноо хамгаалсаһан юм гэжэ газетэ бэшэнэ. Гитлеровскэ эзэмдэлгын үедэ Фуийар гестаповецуудаар арестовалагдаад, хоёр жэл концлагерьта байгаа. Американска бомбардировщигуудай добтолһоной үршөөгаар, энэ патриот өөрынгөө гэр ба бүлэнэрые гээһэн юм. Баруун Германиие зэбсэглэхэ гэһэн американска сэрэгэй материалнуудые ашаһан поезд жолоодохые дурадхахадань, энэ түмэрзамша эрид арсаһан байна. Фуийар 6 һараар хүдэлмэриһөө гаргагдаа гэжэ газетэ мэдээсэнэ. Аржантанай ба ороной бусад депонуудай түмэрзамшад Фуийарые хүдэлмэриһөөнь гаргаһанда эсэргүү протест мэдүүлнэ, машинист-патриодой эрэлхэг жэшээе һайшаана.

Лондондо болоһон американска дипломадуудай зүблөөн тушаа

ЛОНДОН, майн 22. (ТАСС). Баруун-европейскэ оронуудта байхаар түлөөлэгдэһэн американска дипломадуудай зүблөөн һаяхан Лондондо боложо дүүрээ. Тус зүблөөн тон нюуса байдалда үнгэрбэ. Хэблэлдэ үгтэһэн мэдээсэлнүүдһээ харахада, американска дипломадууд, сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэд, Маршаллай түсэб бэелүүлхэ захиргаанай түлөөлэгшэд маршаллизованно оронуудые экономическа талаарнь саашадаа богоолшолхо ба дайнай бэлэдхэл шангадхаха методуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

«Санди Эмпайр Ньюс» газетын корреспондентын хэлэһэнэй ёһоор, «Хойто-атлантическа союзда хабаадагша бүхы оронууд дотор армида хүнүүдые шэлэн абаха шэнэ системэ» тус зүблөөн дээрэ зохёогдоо. США-гэй агрессивнэ түсэбүүдтэ эсэргүү тэмсэдэг прогрессивнэ хүсэнүүдые Баруун Европодо дараха шэнэ хэмжээ-ябуулгануудые американска империалистнууд зохёожо байна гэжэ газетэ мэдүүлнэ.

Ачесониие тушаалһаань гаргахые эринэ

ЛОНДОН, майн 22. (ТАСС). Рейтер агентствын вашингтонско корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, 43 республиканецууд —американска түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүд Ачесониие Гүрэнэй шэнэ секретаряар дары һэлгэхэ тухай резолюцида үсэгэлдэр гар табибад.

ХҮРШЭ ОБЛАСТЬНУУДТАМНАЙ

ПРОКАТНА МАСТЕР — СТАЛИНСКА ШАНГАЙ ЛАУРЕАТ

Шэнэ янзын продукци гаргалгые ухаалан эмхидхэһэнэй түлөө Читын областиин Петровско-Забайкальска металлургическа заводой прокатна станай мастер Иван Клементьевич Булгаковта 1951 ондо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор Сталинска шангай лауреадай нэрэзэргэ олгогдоо. Иван Клементьевич өөрөө новатор байхынгаа хажуугаар, үйлэдбэриин хэдэн олон мастернуудые залуушуулай дундаһаа һургаһан байха юм.

Тэрэнэй цехын комсомолецууд—нүхэр Булгаковай хүмүүжүүлһэн патриодууд, социалистическэ мүрысөөндэ хододоо түрүүлэн ябадаг. Жэшээлхэдэ, залуу вальцовщик Виктор Марченко гансал эрхим шанартай продукци гаргадаг. Комсомолец-стахановец Михаил Пусовский халаанайнгаа даалгабариие хододоо 120 процент дүүргэнэ.

Энэ цехын коллектив Майн нэгэндэ бэлэг болгон түсэбһөө гадуур 100 тонно прокат үгэхэ гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэ. Забайкальеын прокат коммунизмын агууехэ барилгануудта ехээр эльгээгдэнэ.

СССР-эй НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИИН ФИЛИАЛ

Советскэ правительствын шиидхэбэрсэр СССР-эй наукануудай Академиин Зүүн-Сибириин филиал Иркутскда эмхидхэгдэһэн байна. Энэ филиалай институдууд болон секторнүүдэй коллективүүд Зүүн-Сибириин үйлэдбэриин хүсэнүүдые комплексноор шэнжэлхын тула ехэхэн хүдэлмэри хэнэ.

Мүнөө үедэ, химическэ наукануудай кандидат Иван Иванович-Григорьев манай эндэхи шабарнуудые шэнжэлэн үзэжэ байна. Сибириин шулуун нүүрһэнүүдые химическэ науканудай кандидат Игорь Владимирович Калечиц шэнжэлнэ. Биологическа секторые даагша Федор Эдуардович Раймерс газарай хүрьһэ шэнжэлнэ.

ҮГЛӨӨШЬЕ ТАМАРХААР БЭЛЭН!

Нёдондо Лена мүрэнэй уһаяа татаһан дээрэһээнь Хойто-Якутскын пароходствын хэдэн олон судна нууд гол портдоо ерэжэ шадангүй холо үбэлжэһэн байгаа. Теэд хангалгын болон техническэ базын холо байһан болобошье, тэдэ суднанууд аяар майн 1-нэй урда тээ навигацида бэлэн болгогдоһон байна.

Бүри үбэл байхада «Нэгэдэхи табанжэл» гэжэ теплоходой заһабари дүүргэгдээ һэн. Мүнөө бүхы флот навигациие түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаба.

ЯКУТСКА АССР. Верхне-Вилюйскэ районой «Чалбон» колхозно электростанци барилдаба. Колхозниггуудай 200 гаран гэртэ электрын гэрэл носоно. Улицануудаар электричество яларжа ахилаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозно монтёр Э. Васильев электрофонарь үлгэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ИНСТИТУДАЙ БАЙДАЛТАЙ ТАНИЛСАБА

Иркутскын горно-металлургическа институт дунда һургуули дүүргэхэеэ байһан ба горно ажалай мэргэжэлтэд болохо дуратай залуушуулда институдайнгаа байдалые, һуралсалай процессые, лабораторинуудые жэл бүри харуулдаг.

Һая, Иркутск городой һургуулинуудай арбадахи классай һурагшад энэ институдта ерэжэ, студентнэрэй байра байдал болон һуралсалтай танилсан, ехэтэ һонирхобо.

Советскэ нүүрһэнэй промышленностиин баян техникэ тухай һургуулиинхидта профессор А. П. Свиридов хэлэжэ үгэбэ. Кафедрые даагша доцент Славнин эрхим шанартай минералые илган абаха метод харуулба.

Энэ уулзалгын һүүлээр тон олон хүбүүд ба басагад тус институдта орохо дуратай байһанаа мэдүүлбэд. Советскэ залуушуул горнягуудай алдарга бүлэдэ орохоёо бэлэн.

Д. Лобсанов.

Харгы барилгын һара үнгэргэгдэхэнь

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1951 оной майн 17-ной тогтоолой ёһоор, республика доторнай июниин 10-һаа июлиин 10 хүрэтэр харгы барилгын һара үнгэргэгдэхэнь.

Тус тогтоол соо республикын харгы замай Управлени, Түнхэнэй, Кударын, Хэжэнгын, Зэдын, Мухаршэбэрэй, Курумканай ба Тарбагатайн аймсоведүүдэй гүйсэдкомууд харгы барилгын материалнуудые бэлэдхэлгэдэ үбэлэй үеые муугаар хэрэглэн, харгы, барилга-заһабарилгын зунай сезондо бэлэдхэлые хойшо татаа гэжэ тэмдэглэгдэ[нэ].

Үнгэргэгдэхэеэ байгаа һарын [...]дэ түмэр замай, пристаниин, «За[...]готзерногой» бэлэдхэлэй пун[кт]нуудта ошоһон харгынуудые ка[...]питальнаар заһабарилгада ехэ[...] анхарал хандуулагдаха байна. Харгы замай Управлениһээ хүни[...] практическа туһаламжа үзүүлха[...] аймагуудта ошохо.

Июниин 1 болотор аймсоведүүдэй гүйсэдкомууд зүблөөнүүд дээрэ энэ һарые үнгэргэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ, тусхай хэмжээ-ябуулга аймаг дотороо хараалха бай[на].

Бурят-Монголой филармониин гастроль

Республикымнай филармониин коллектив Сибириин промышленна городуудай нэгэн болохо Красноярск городто гастрольдо байна. Филармониин ансамбль эндэ ерэһээр түмэрзамайхидай культурын байшанда, драматическа театрта, офицернүүдэй байшанда, хүдэлмэришэдэй клубта хамта 10 гаран концертнүүдые табиба.

Красноярскынхид БМАССР габьяата артистка Т. Гергесова[й] танцовалхые, артист Хоборко[в] дуулахые илангаяа һайшаана. Филармониин коллектив мүнөө Красноярска хизаарай районууд[ай] ажалшадта концерт харуулха[ар] гаранхай.

Н. Маторин.

Үндэр наһатай стахановецууд

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхсзой гэшүүд колхозно цөнтрээ болбосон түхэлтэй болгохын түлөө ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна.

Барилгын бригада гэр байрануудые һэльбэн заһабарилна. Тэдэнэй дундаһаа 70 холо гараһан үбгэ[д] Палдан Енхозаев, Хоца Музнев [ба] бусад стахановскаар хүдэлмэрил[жэ] байна. Һаяхан тэдэнэр тус бүридөө 20—[...] центнер һайн шанартай хүбхэ бэлэдхэжэ бригададаа асараа.

Ж. Борбоно[в].

Ехэ шүүбэринүүд

Энэ жэлэй эхинһээ хойшо Бурят-Монголой нөөсэлгын кассанууд облигацяар шүүгшэдтэ 3 миллион 633 мянган түхэриг түлөө. Энэ хадаа нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 1,5 дахин ехэ болоно.

Байгша ондо болоһон тиражуудаар республикын нөөсэлгын кассанууд 50 ба 25 мянган түхэригэй хэдэн шүүбэринүүдые түлэһэн байна. Һаяхан Улан-Удын № 301 нөөсэлгын кассада СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ Гүрэнэй хоёрдохи уриламжаар 50—50 мянган түхэриг шүүһэн хоёр облигаци тушаагдаа.

Харюусалгата редактор
Б. А. ОЧИРОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-35, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03601. Типография Управления полиграфичеcкой промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000